



Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi - 1948

Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine

Düşünceler ve Öneriler II

PoliTeknik'in Eylül'de yayımladığı "Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi - 1948, Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler" yazı dizisine bu sayıda devam ediyoruz. Türkiye, Almanya, Yunanistan ve İsviçre eğitim ve öğretmen sendikalarının birer makaleyle katkı sunduğu bu yazı dizisine ileride de geniş yer verilecek. Dünya genelinden biliminsanları, eğitim sendikaları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri, öğrenci birlikleri vb. konuyla ilgili görüş ve önerileri için

PoliTeknik'te çoğulcu bir platform bulabilecek.

10 Aralık 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilen İnsan Hakları Bildirgesi'nin 26. maddesinde formüle edilen evrensel eğitim haklarının günümüz koşullarında nasıl daha ileriye taşınabileceğini ve genişletileceğini tartışmaya açarken, farklı branşlardan biliminsanları ve eğitim sendikalarının gazetemiz için kaleme aldığı makaleler önemli bir çıkış noktası oluşturdu.

Şu an 2016'da başlayacak ve bildirgenin 70. yıldönümü olan 2018'e kadar sürecektir uluslararası bir çalışmanın planlamasına geçildi; planlamanın ilk aşaması bu sayıda devam eden yazı dizisiyle ivme kazanmış oldu. Belirtilen görüşler ve sunulan öneriler, eğitim teorisi, kavramsal boyutlar, eğitimin niteliği, uygulaması ve denetimi gibi bir dizi ölçütü de kapsayan ağırlık noktalarının

ayrıntılılandırılması gerekliliğine işaret etmiş olup, bu bağlamda genel çerçeveyi hazırlamak üzere bir bilim kurulunun ve uygulama sürecini koordine edecek bir koordinasyon merkezinin oluşturulması uygun görüldü.

Sürdürülmekte olan öngörüşmelerde bu çalışmaya katılmayı kabul eden ilk üniversiteler/enstitüler somutlaştı, yeni katılımlarla birlikte bunlar, 2016'da yapılacak bir açıklamayla kamuoyuna duyurulacak.

Dr. Erkan Aydoğanoglu
Eğitim-Sen - Eğitim Uzmanı
BM İnsan Hakları Bildirgesinde Eğitim Maddeleri Bağlamında

EĞİTİMDE "FIRSAT EŞİTLİĞİ" Mİ? "EĞİTİM HAKKI" MI?

Eğitim hakkı kavramı kullanılırken en çok karışılan kavram "eşitlik" kavramıdır. Özellikle "eğitimde fırsat eşitliği" ifadesi, herkesin eğitim olanaklarından yararlanmada "eşit fırsatlara" sahip olması gerektiği anlamında sık kullanılan bir ifadedir. Oysa bir değer yargısını ifade eden eşitlik kavramı sadece basit bir matematiksel eşitliği anlatmamaktadır. Yasalarda belirtilen "fırsat eşitliği" söylemleri ise sadece hukuksal bir anlam taşımakta, gerçekte eğitim hakkından ve dolayısıyla eğitim olanaklarından her bireyin "eşit" koşullarda yararlanmasına somut bir katkı sunmamaktadır.

SAYFA 6

Pavlos Charamis
Devlet Lisesi Öğretmenleri Sendikası (OLME) - Yunanistan
Sendika Araştırma ve Arşiv Merkezi Başkanı

EĞİTİM HAKKI: SINIRLANDIRMA MI GENİŞLETME Mİ?

Ne yazık ki Yunanistan'ın da aralarında bulunduğu bazı ülkelerdeki güncel ekonomik kriz bunun tersi yönde ilerliyormuş gibi görünüyor: Katlanılamaz düzeyde bir dizi mali ve sosyal önlem, son yıllarda temel insan haklarının kısıtlanması ve sınırlandırılmasına yol açtı, bu özellikle de korumaya muhtaç insanların aleyhine gerçekleşti. Son on yıllık dönemin sona ermesinin ardından Yunanistan'ın katlanılamaz düzeydeki mali borçlarıyla birlikte, elbette eğitim hakkının da bir parçası olduğu temel insan hakları da pazarlığa açık hale geldi.

SAYFA 7

Marlis Tepe
Alman Eğitim ve Bilim Sendikası Başkanı - GEW

SENDİKALAR VE EĞİTİM HAKKI

Eğitim ve Bilim Sendikası (GEW) Almanya'da okul ve üniversitelerde, erken çocukluk eğitimi, meslek eğitimi ve mesleki eğitim kuruluşlarında, araştırma ve yetişkin eğitimi alanında istihdam edilen 280.000 çalışanı temsil ediyor ve iyi iş koşulları ve Almanya'da ve dünya genelinde daha iyi bir kamusal eğitim verilmesi için mücadele ediyor. GEW bunu tek başına değil, aksine Eğitim Enternasyonal'ine (Education International) üye diğer sendikalarla gerçekleştiriyor. Eğitim Enternasyonal dünya'nın en büyük sendikal çatı örgütüdür. 170 ülkeden 400 sendika bu çatı altında örgütlüdür. Bunlar 30 milyonu aşkın pedagoğun haklarını savunmakta.

SAYFA 10

Jürg Brühlmann
İsviçre Öğretmenler Çatı Örgütü - LCH

EĞİTİM HAKKININ GENİŞLETİLMESİ ÜZERİNE

Eğitim hakkının genişletilmesi demek, bu nedenle ilk başta eğitimin finanse edilmesi demektir. Vergiler için yürütülen amansız rekabet, şirketlere ve varlıklı bireylere kolektif sorumluluklardan kaçmaya izin veriyor. Novartis'in eski patronu kaçırdığı milyarlarca vergiyle Monako'dan el sallarken, aynı anda ülkesindeki eğitim arzı kısıyor. Bunun yerine üniversite öğrencilerine kârlı yatırımlar yapılmasına olanak sağlayan ve onları ömür boyu borçlu ve bağımlı kalmaya sürükleyen, neo-liberalizmden ilham almış "yükseköğrenim hisse senetleri" ilk kantonların desteğini almaya başladı.

SAYFA 11

Eğitim – Unutulan Boyutlar

Almanya’da eğitim konusu neredeyse on beş yıldır kesintisiz olarak dikkatleri tartışmasız üzerine çekmektedir. Bu çok olağanüstü birşey, çünkü çağdaş toplumlara yalnızca kısa vadeli konu konjonktürlerine izin veren bir öfke kültürü egemen oldu. Ancak tartışma, bir yandan, daha çok sık sık retorik düzlemde ve sembol siyaseti düzleminde yürütüldüğünün, gerçekte ise aynı zamanda ağır tasarruf zorunluluklarıyla karşı karşıya olunduğunun üstünü örtüyor. On yıllar boyunca gerekli yatırımlar yapılmadığından örneğin bazı belediyelerdeki okullara artık birer harabe denebilir. Ayrıca gereksinim duyulan nitelikli pedagojik kadro ve öğretmenlerin istihdam edilmesi hiç de gerçekleşmiş değil – ve bu durum güncel sonuçlarıyla bir bedel ödetiyor, çünkü okullar sığınmacı göçüyle birlikte yıkıma uğruyor. Öte yandan siyaset, kamuoyu ve sözümona uzmanlar arzu ediyorlarsa rakam ve verileri dayanak alabilirler, ancak onlar örneğin öğretmenlerin her gün uğraşmak zorunda kaldıkları somut gerçekliği kolaylıkla gözardı ediyorlar. Daha da kötüsü: öğretmenler içselleme gibi programlar, kontrolden çıkmış testler ve ders saatlerinin kısılması gibi nedenlerle düzenli olarak beklentilerin altında ezilmekte. Böylece çocuklarla okulda alıştırmak artık imkansız oldu. Bu durum nihayet eğitim sisteminin – Richard Münch’ün

isabetli sözüyle belirttiği gibi – PISA ve McKinsey rejimine terkedilmesinin ardından başa çıkamadığı temel soruna işaret ediyor. Sistem kendi önüne koyulan çelişkiler altında parçalanma tehlikesiyle karşı karşıyadır: Aynı zamanda seçkinlerin desteklenmesi ve kimsenin geride bırakılmaması, içeriklerin temel yeterliklere indirgenmesi, ders türlerinin genişletilmesi isteniyor. Beklentiler artacak ve aynı zamanda olabildiğince herkes kapsamlı eğitimden geçirecek. Konu genel eğitim olmakla birlikte, farklı branşların gereksinimleri gözönünde bulundurulmak isteniyor – Almanya’nın uluslararası ölçekte alışılmış akademisyen eğitiminden eğilimsel olarak üstün ve birçok ülke için örnek oluşturan, iyi yerleşmiş bir meslek eğitim sistemine sahip olduğunun düpedüz gözden kaçmış olduğu burada bir kenar notu olarak belirtilmiş olsun.

Herşeyden önce kurumlarda profesyonel, nitelikli işgücüyle yapılan, resmi, yönetmeliğe dayalı bir eğitimin ölçülerini temel alan bir eğitim anlayışı kendini ilkece benimsetmiştir; en azından eğilimsel olarak, tüm çocuk ve gençler için olabildiğince en erken yaşta başlayacak ve tüm gününü kapsayacak şekilde, bakım ve eğitimi garanti altına alma istemi buna eklenmektedir. Yalnızca şu belirtilmiş olsun: Aslında bakımın hedefinde reşit olmayanlar var-

dır, temel pedagojik görev olarak bağımsızlık olanağının sağlanmasıyla bunun uzaktan yakından bir ilgisi yok. Bu olmadan genç insanların hangi bedeller ödemek zorunda kalacakları pek düşünülmeyecek: Bilindiği üzere genç insanların ve de sosyal birlikteliğin gelişmesinde son derece önemli olan boş zamanları değerlendirme etkinlikleri yarı yolda bırakılmakla kalmıyor. Dahası, okulların ve özellikle de tüm gün uygulamasının, zorla kolektifleştirme-den muzdarip gençler için açıkça bir cehenneme dönüştüğü dikkate alınmaktadır. Ve nitekim şu da geçerli: Okul mimarisi dinlenme olanakları sunmuyor, kişi grubun gürültüsüne acımasızca terk ediliyor.

Belirleyici değişiklikler bir yanda kreş ve çocuk yuvaları kullanımının bir sosyal dayatıyla kendini kabul ettirdiği ve daha da sistematikleştirilmiş eğitim planlarına dayalı erken çocukluk pedagojisi alanında gerçekleşti. Bu değişiklikler, gerek erken çocukluk gerekse de ilköğretim alanında, bir diğer ifadeyle ilkokullarda çocukların kendi yaşam dünyalarıyla karşılaşmaları ve onunla uğraşmaları yarı yolda kaldığı için sorsuz değildir. Öte yandan şu ana kadar erken çocukluk pedagojisinin nicel genişlemesi için gerekli ve pedagojik niteliği düzenleyecek yasaların hazırlanacağı umudu verildi. Aslında tüm eyalet-

ler hazırladıkları eğitim planlarını yasalastırdı, ancak bunlar son derece heterojen ve çocuk yuvalarında uygulanacak pedagojiyi ciddi bir şekilde düzenlemek için pek bir katkı sunmuyor. Bu durum ilkokul ve sonrasında daha da karmaşılaşıyor. İlkokullar yazı yazmanın öğretildiği dersleri son derece heterojen ve oldukça tutarsız şekillendiriyor – çocuklar üçüncü sınıftan itibaren yazım kurallarına egemen olmayı öğrenebilmek için duydukları gibi yazmayı öğreniyor. Örneğin Kuzey Ren Vefalya’da ortaokul ve lise düzeyinde zorunlu tüm gün uygulamasına geçen okulların, ebeveynleri tam gün çalışan çocukları kabul etmeme eğiliminde olduğu belirtiliyor; çünkü bu ebeveynler saat 17’ten itibaren yapılması gereken ev ödevleri için gerekli destekte bulunmayı garanti edemeyebilirler.

Durum böyle olduğunda insan kendini aldatmamalı: Bazılarının adına ilerleme dahi diyebildikleri tüm bu değişimlerde eleştirel sorgulamalar eksik kalıyor. Tam tersi: Bunlar neredeyse yasak. Aslında okul politikası adalet ve fırsat eşitliği yönergeleri üzerinde yükseliyor, ayrıca genç insanların okuldan mezuniyetsiz ayrılmaları ya da okulu 1 derecesinin altında bir yeterlik düzeyiyle terketmeleri engellenmek isteniyor. Ancak Almanya uluslararası karşılaştırmalı araştırmalarda daha iyi so-

İÇİNDEKİLER

1. SAYFA

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi – 1948
Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler II

2.- 3. SAYFA

Prof. Dr. Michael Winkler
Eğitim – Unutulan Boyutlar

4. SAYFA

Sylvia Löhrmann
Kültürlerin Biraradalığı – Demokratik Okulun En Önemli Görevlerinden Birisi

5. SAYFA

Dr. Wolfgang Bittner
Doğu Batı Karşıtlığının Almanya ve Batı Avrupa Üzerindeki Sonuçları
Tahmin: “Moskova-Pekin-BRICS hattı kazanacak”

6. SAYFA

Dr. Erkan Aydoğanlı
BM İnsan Hakları Bildirgesinde Eğitim Maddeleri Bağlamında Eğitimde “Fırsat Eşitliği” mi? “Eğitim Hakkı” mı?

7. SAYFA

Pavlos Charamis
Eğitim Hakkı:
Sınırlandırma mı, Genişletme mi?

8.- 9. SAYFA

Kübra Gülay: KIZIMA... ve **Fatma Yılmaz:** Göç (Öğretmen Adayları – Duisburg Essen Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü)

10. SAYFA

Marlis Tepe
Sendikalar ve Eğitim Hakkı

11. SAYFA

Jürg Brühlmann
Eğitim Hakkının Genişletilmesi Üzerine

12.-13. SAYFA

Prof. Dr. Wolf D. Bukow
Yeni Sığınmacılarla Birlikte Küreselleşmenin Sonuçlarını Herkes Hissetmeye Başlıyor –

Bu Kalıcı bir Hareketlilik ve Farklılık Politikası Geliştirmek için bir Nedendir

14. SAYFA

Karl Brenke
Mülteci Göçü – Almanya için Muhtemelen Ekonomik bir Kazanç Olmayacak

15. SAYFA

Dr. Yeşim Kasap Çetingök
Politik Düzlemin Açılımı ve Kültürel Özdeşlik Arasındaki Anlam Bağları

16. SAYFA

Prof. Dr. Jochen Oltmer
Ait olup da istenmeyenler: İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Alman Sığınmacılar ve Sürgün Edilenler

KÜNYE | IMPRESSUM

PoliTeknik

İki aylık Türkçe Gazete
Türkische Zeitung

Erscheinungsweise:
Alle zwei Monate
Unentgeltlich
Ücretsiz
ISSN 2198-8706

Yayımlayan Kurum/
Herausgeber:
Çokyönlü Eğitim Derneği e.V.
Verein für Allseitige Bildung e.V.

Genel Yayın Yönetmeni/
Visdp / Chefredakteur:
Zeynel Korkmaz
(Duisburg Essen Üniversitesi)

Posta adresi:
Postfach 25 03 48
40092 Düsseldorf

Internet adresi:
www.politechnik.de

İletişim/Kontakt
info@politechnik.de

Baskı/Druck:
Hürriyet Gaz. ve Matbaacılık A.Ş.
Zweigniederlassung Deutschland
An der Brücke 20-22
64546 Mörfelden Walldorf

Gestaltung/Grafik Tasarım
Atelier Grafik & Illustration
Ömer Yapraklıran

nuçlar elde etse de – bu ne ifade ediyor-
sa artık – buradaki rakamlarda pek bir
değişiklik olmadı.

Her halükârda siyaset, kamuoyu ve ayrıca birçok ilgilinin onayladığı, güçlü, düzgüsel (normativ) etkiye bulunan bir anaakım var. Ama tartışmaların odağında özneler yok ve hatta kendi yaşam evresine sahip olma hakkıyla çocuk ve gençler tartışmaların merkezinde hiç yer almıyor. Eğitim sisteminin tüm boyutlarıyla yönünü daha çok iş hayatının gereksinmelerine çevirmesi kendini çoktan kabul ettirmiştir. Artık insanlar yalnızca yatırıma elverişli bölge olarak Almanya'nın geleceğine yarar sağladıkları sürece değerli görülüyor ve bu yatırım bölgesine uygun hale getirilmek isteniyor; bu bağlamda daima uluslararası rekabete ve diğer ülkelerin büyük çoğunluğunun çocukları tümgün uygulamasıyla çalışan okullara yerleştirdiklerine işaret ediliyor. Pekiyi bu karşılaştırma bir işe yarıyor mu? Almanya ekonomik gücüne henüz eğitim sistemindeki bu değişiklikler yapılmadan önce kavuştu, Fransa'da kadınlar maruz kaldıkları, formel ve informal iş dayatılarına karşı o ülkede giderek direnmeye başlıyor.

İş hayatına bu tarzda yönelmenin başladığı yer, ebeveynlerin tümüyle iş piyasasının hizmetinde olabilmeleri için çocukların olabildiğince erken bir dönemde kurumlara bırakılmasının zorunluluğudur. Bu yönelim tümgün uygulamasına geçen, ama artık okul dışı etkinliklere zaman bırakmayan kurumların kabul ettirilmesinde yansımasını bulur. Bunun iki sonucu var: Bir yandan biçimsel olmayan ve informel eğitim olarak bu okuldışı etkinliklerin genç insanların iyi gelişebilmesi için büyük bir önem taşıdığı araştırmalardan biliniyor. Öte yandan genç insanlar zaman-sal nedenlerle etkin olamadıkları dernek çalışmaları yüzünden, derneklerin sosyal ve kültürel altyapısı da tehlikeye giriyor. Spor dernekleri okullarla işbirliği yapamadığında, en basitinden altyapıdan yetiştirecekleri kuşağı kaybetmiş olurlar, kırsal bölgelerde gönüllü itfaiyecilik için bunun çok ağır sonuçları olabilir. Birçok yerde bu alandaki yeni kuşaklar eksik – uzun vadede bu gerçekten de çok tehlikeli olabilir. Aynı zamanda ebeveynlerin kısa sürede iş hayatına geri dönmeleri isteği, ailelere pek de gizli kapaklı yöneltilmeyen bir eleştiriyse el ele yürüyor. Aileler şu anda çocukların yetiştiği iyi bir yer değil, daha çok risk unsuru olarak görülüyor. Ancak: Sosyal ve etik beceriler nitelikli aile olarak bilinen bağlamlarda edinilmektedir; öyle ki bu kuruluşlarda değil, ailede başlayan okuma öğrenimi için de geçerlidir. Bu gelişme, özellikle göçmen ailelerin çocuklarını toplumdaki yaşama ve iş hayatına yeterince hazırlamadıkları teziyle neredeyse ısrarla gerekçelendirildiği için son derece ağır bir sonuç doğuruyor. Bu bağlamda da çocuk yuvası zorunluluğunun çocukları az ya da çok en uygun hale getirmesi isteniyor – bu arada göçmen ailelerin eğitim beklentilerine karşı koyduklarını belgeleyen herhangi bir kanıt bulunmuyor.

Demek ki tartışmalar daha çok karışık niteliktedir, herşeyden önce tartışılması ve çözülmesi belki de önemli olan sorun ve görevler unutuluyor. Bu unutulmuş olanlar, düzenli olarak eğitimin gerçekte ne olduğunu tanımlayan temel sorular ve temel anlayıştır. Buna açıklık getirmek zahmetlidir ve hatta diyalektik düşüncüyü gerektirir. Ama böylesi bir uğraşından kaçmak olanaksız, en azından genç insanların büyümesi ve gelişimini belirleyen kalite üzerine bir uzlaşmaya varılmak isteniyorsa eğer, bu uğraşından kaçış olamaz: Başlıca sorulardan birisi eğitim anlayışıyla ilintilidir. Eğitim kavramı bilindiği üzere Almancada özel bir anlam taşır. O oldukça karmaşık bir olayı kapsar. Bu karmaşık olayda ise, insanların verili koşullarla, sosyal ve kültürel dünyanın nesnel ve düzgüsel görev yapılarıyla bağımsız bir şekilde ilgilenerek, birer özne olarak nasıl kendi kendilerini belirledikleri odak noktada yer alır. Eğitim bu anlamda etkisi ölçülebilen örgütlü bir etkileyiş, bir yönerge ifade etmez. Eğitim kavramıyla, daha çok, bir taraftan insanların özgürlüğe ve verili koşullarla ilgili görüşe nasıl ulaştıkları, diğer taraftan özgüvenlerini ve temel, evrensel düzgülerle ilgili anlayışlarını nasıl geliştirdikleri açığa kavuşturulmak istenmektedir. Onlar bu durumda kesinlikle sosyal ve kültürel dünyanın dışına savrulmazlar. Oysa bu eğitim kavramı ne saftır ne de toplumsal ve ekonomik gerekliliklere bakışı reddeder. Nitekim Humboldt, Schleiermacher ve Hegel zamanında ulusal ekonomi hakkındaki yeni bulgularla ilgilenmişlerdir. Bu açıdan onlar eğitimden söz ettiklerinde elbette konu öznelerin toplumsal ve ekonomik bakımdan gerekli iş süreçlerine katkı sunmalarıdır – birer kul olarak değil, eleştirel aktörler olarak, belirli şirketlerin güncel amaçları için bir araca dönüştürülmeden. Çünkü eğitim teorisyenleri, örneğin ekonomi derneklerinin sözcülerinin belirttiklerinden farklı olarak, iş hayatının çok daha hızlı değiştiğini biliyordu. Okul bu bağlamda temel bir rol oynuyor, çünkü o aydınlanmanın bir mercii olarak temel bilgilere erişimi sağlayabilir ve herşeyden önce bu temel bilgileri, özgüveni ve dünyayla ilgili eleştirel bir anlayışı erişilebilir kılan düşünce biçimine dönüştürür. Okul aynı zamanda demokratik bir yer olarak kabul edilir, çünkü özneye yöneltilen beklentiler eşit oranda, dolayısıyla da onların sosyal kökenlerinden bağımsız olarak geçerlidir.

Şimdi tüm bunların kulağa son derece idealist geldiği itirazında bulunulabilir – ve bu doğrudur da, çünkü bu temel düşüncelerin aslında uzun bir geleceğe sahiptir, ama gerçekte Alman idealist felsefesi tarafından oluşturulmuşlardır. Ancak: Böyle olması bu düşüncelere ters midir? Biraz iğneleyici tarzda

formüle edecek olursak: Klasik eğitim teorisyenleri, düşüncelerini, kapitalist toplumu göz önünde bulundurarak geliştirdiklerini biliyordu, gerçi kapitalist toplumun karanlık yönlerini çok çabuk kavramışlardı – hatta Karl Marx'tan çok daha önce. Kapitalist üretim gerçeği günümüze dek hiç değişmedi, bu açıdan eski olduğu varsayılan düşünceleri, özellikle de eğitim süreçlerinin kalitesi üzerine kafa yormak istendiğinde, ele almak elbette anlamlı olabilir.

Ama bu noktada bir çekinceyle karşılaşılması engellenemez. Eğitimbilim (Erziehungswissenschaft) artık bu sorunsallarla muhatap olmak istemiyor (bunun dışında, örneğin sosyal çalışmalar branşının şu anda eğitim ve eğitim-öğretim sorularının artık hiçbir rol oynamadığı kendi bilimsel zeminini hazırlıyor olduğu burada belirtilmiş olsun). Eğitim-öğretim bilimlerinin (Bildungswissenschaften) yaptığı araştırmalarda düzgüsel sorular merkezi bir rol oynasa da, o kendini ampirik çalışma odaklı bir bilim olarak kavrar. Onlar eğitim-öğretim sisteminin hangi oranda verimli ve dolayısıyla ne kadar etkili çalıştığını, yeterlikler ürettiğini göstermek istiyor (yeterliklerin ne olduğunu, onları neyin karakterize ettiğini ve gerçek anlamda nasıl ölçülebildiklerini aslında kimse tam bilmiyor). Öğretimin ne anlama geldiği gibi temel sorular ve özellikle sonunda kaliteyi ele alan düşünceler görevden uzaklaştırılmıştır. Ama eğitim-öğretim bilimleri aynı zamanda öğretimin örgütlenmesinin asıl olarak yönünü neye göre belirlemesi gerektiğiyle ilgili artık neredeyse eleştirel bir tartışma yürütemeyecek ölçüde siyasetin esiri olmuştur: Her çocuğun, her gencin bir toplumda özgürce ve kendi belirlediği şekilde katkı sunabilmesi için, bu toplumun gerektirdiği en temel beceri ve bilgileri edinme hakkı, temel bir hak türüdür. Literacy kavramı (okur-yazarlık) bu bağlamda pek de kötü değil. Çünkü bu kavram insanların kendi toplumlarını ve verili kültürü sözcüğün her yönüyle “okuyabileceklerini” ve nasıl okuyabileceklerini ve bu topluma “yazarak dahil olabileceklerini” ve yazarak nasıl dahil olabileceklerini; ve aynı oranda geçerli olup, kendi kendilerini “hesaplayabileceklerini” ve nasıl hesaplayabileceklerini ortaya koyuyor. Okumak, yazmak, hesaplamak. Hiç kimse bunları bir kenara bırakamaz ve bu becerilerin aktarımı ve alıştırması okullar tarafından garanti altına alınmalıdır – nitekim onlar kesinlikle kültürel tekniklerdir. Ancak güncel çelişkilerden biri olan şu prüz engellenemez: Ne kadar süreçlerinden bağımsız olarak okur-yazarlığı edinmek için olanak yaratılmalıdır. Belli bir zamanlamadan yola çıkan testler bu noktada pek işe yaramaz. Çünkü insanların öğrenim hızı

farklıdır. Örneğin içselleme (Inklusion) söz konusu olduğunda, bazı insanların temel beceriler geliştirmek için neredeyse tam bir yaşam süresini kapsayan bir zamana ihtiyaç duyması normaldir.

Ancak – ve bu noktada artık düzgüsel sorulardan kaçış olanaksızlaşıyor: İnsanların, tabiri caizse – ve bu ifadeyi yine de kullanmış olmak için – daha çok teknik nitelikli temel yeterlikleri edinmesi yeterli midir? Elbette hayır! Okumanın ve okunmuş olanın, matematik ve doğa bilimlerinin kapsamlı olarak kavranması söz konusudur. Eğitim-öğretim politikalarının bu bağlamda neden artan oranda geniş bir kültürel kanondan vazgeçtiği, neden özellikle kullanmalık metinlerle çalışmayı ön plana taşıdığı, bir yere kadar açıklanması zor birşey olmaya devam ediyor. Bir toplum ne denli çoğulcu olursa olsun, köken kültürlerinin çeşitliliği, sosyal ve kültürel bir ortamda hazır bulunan ve birlikte yaşamın ana şemasını belirleyen bir kültürel miras olarak anlamlandırma çeşitliliğine insanların artık erişme olanağı tanınmamasının gerekçesi yapılamaz. Çoğulculuk, yapılacak açılımların, göçveren ülke kültürünün herkes için erişilebilir olmasını sağlayacak düzeyde gerçekleştirilmesini ifade edebilir yalnızca. Örneğin Türkçe neden Fransızca yerine ikinci dil olarak öğrenilmesin (böyle bir seçime şahsen üzülsem de)? Göçmenlerin kültürel kökenleri hakkında gerçekte ne kadar bilgi mevcut? Bu da yeterli değil: Kalite beklentisi yüksek bir eğitim-öğretim sistemi, bir toplumun kültürel konuları ve içeriklerine herkesin erişmesini sağlar, siyasi bir toplulukta mevcut siyasi, sosyal ve hukuksal kurum ve olanaklarla tanıştırır – bunu ayrıca kendini ve kendi konumunu gerektiği gibi sürdürebilmek ve koruyabilmek için yapar.

Ama herşeyden çok: İyi bir eğitim-öğretim sistemi bütün çabalarını toplumdaki tüm insanlara, özgürce, kendi kararlarıyla ve özgüvenle, özerk olarak yaşamlarını sürdürebilecek şekilde gelişme olanağını açmaya yoğunlaştırır. O, kendi kendini kavrayan, kendine kefil olan, sosyal ve kültürel dünyasını şekillendirmeye katkı sunmak üzere bu dünyaya ilgi gösteren özneler ister – eleştirel uğraşa bulunarak, bir de insanın kullanılmasını ve onların hayatı üzerinde tasarrufta bulunulmasını protesto ederek. Dayanışmacı, ama uyumlandırılmış değil. Şu söylenebilir: Özgürleşmiş. Alman eğitim ve öğretim sistemi günümüzde bu özgürleşmeden, hiç olmadığı kadar uzak – buna rağmen genç insanların kendilerine yöneltilen dayatmalara karşı direnemeleri de söz konusu olabilir. Gençlik araştırmalarının ortaya koyduğu en yeni bulgular buna işaret ediyor. Bu açıdan bakıldığında, modernleştirilmiş Alman eğitim ve öğretim sisteminin bile, şimdi bir kez daha, hiç de bu şekilde yetişmeleri istenmeyen, ama şu anda kendi yollarında ilerleyen insanları doğuran bir truva atına dönüştüğü ortaya çıktı.



Çeviri: PoliTeknik

Sylvia Löhrmann | Kuzey Ren Vestfalya Eğitim Bakanı

Kültürlerin Biraradılığı

Demokratik Okulun En Önemli Görevlerinden Birisi

“Her insan dünyada kendisinden önce daha hiç kimsenin durmadığı bir yerde durur”. Hanna Arendt “Vita activa”da bu sözleri yazmıştır. Toplumumuzun çeşitliliği içerisinde her insanın benzersiz olduğunu kavramak, pedagojik çalışmanın en önemli görevlerinden birisidir.

Farklı kültürlerden ve farklı sosyal köken ve eğitsel artalandan insanların birarada yaşadığı, çok çeşitli olan toplumumuzda, kültürlerarası yeterliklerin de geliştirilmesi giderek daha belirleyici bir önem kazanıyor. Yabancı olanla ve yabancıyla, yabancı ifade biçimleriyle ve yabancı insanlarla ilişki – bu bizim 2015 yılında belki geçmiş yıllardan çok daha fazla ihtiyaç duyduğumuz şeydir.

Ben “yabancı” sözcüğünün önüne birgün “görünüşte” sözcüğünün getirilmesini diliyorum. “Görünüşte yabancı” olanla karşılaşmak – bu demokratik anayasaya sahip bir ülkeyi karakterize eden açık bir kültüre götüren ilk adımdır. Bu anlamda bir kültürlerarası eğitim taraflıdır, o, kültürlerin yan yana olması değil, kültürel alışkanlıkların ve gelişmelerin içiçe geçmesinin ön aşamasıdır ve bunun için bu arada sıkça transkültürel gelişme kavramı kullanılmaktadır.

Kültürlerarası ya da transkültürel gelişme insanların özgürlüğünden, ifade biçimlerinin özgürlüğü ve başkalarının özgürlüğü ve ifade biçimleri karşısında saygıdan yana taraf tutar. AB yönetmeliklerinin kullandığı dilde buna “farklılık yönetimi” deniyor.

Yabancılar politikasından okulların kültürlerarası yapılandırmasına

Federal hükümetin “yabancılar sorumlu ilk danışmanı” olan ve ardından KRV Eyalet Başbakanı seçilen Heinz Kühn 1979’da kendi adını taşıyan Kühn-Memorandumu’nu yayımladı. O Almanya için kapsamlı bir entegrasyon politikası talep ediyordu. 35 yılı aşkın bir sürenin ardından şunları söyleyebiliriz: Birçok şey başardık. Günümüzün entegrasyon politikası ile 1980’lerin entegrasyon politikası arasında çok fark var.

Kökenleri birçok farklı ülkeye dayanan öğrenciler, ister kısa süredir ister birkaç kuşaktır burada yaşıyor olsunlar ve vatandaşlıklarından bağımsız olarak, eğitimlerine okullarımızda devam ediyor. İyi ki “yabancılar pedagojisi” artık konu olmaktan çıktı. Okullar giderek kültürlerarası öğrenim ve yaşam alanlarına dönüşüyor. Burada toplumumuzun çeşitliliğe verdiği değerin boyutları yansısını buluyor. Çok sürmeden okula başlayan çocukların yarısından fazlası ikidilli yetişecek – ne büyük bir poransiyel!

Buna rağmen kavramlarda hâlâ zorlanıyoruz. “Göç kökenli”, “göç geçmişi”, “interkültür, multikültür ya da transkültür” veya “göç pedagojisi” gibi anla-



Sylvia LÖHRMANN

şılması zor sözcükler olayın özünü genelde ancak kısmen yansıtır. Ve birçok insan zamanımız gerçeklerini kabul etmekte zorlanıyor.

Özellikle günümüzde bir yanda cesaretlendiren bir “hoşgeldin kültürü” yaşıyoruz. Diğer yanda korku ve endişelendir, kısmen şiddete dönüşen nefret. Aslında birçoğu AB üye ülkelerinden ya da aralarında Sinti ve Roman göçmenlerin de bulunduğu Balkanlar’dan gelen göçmenlerden oluştuğu için, hatalı bir biçimde yalnızca sığınmacı göçü olarak adlandırılan güncel göçün kendisi, bir kesim tarafından üstesinden gelinmesi gereken bir görev, diğer bir kesim tarafından da altından kalkılması güç bir sorun ve hatta bir tehdit olarak duyumsanıyor.

Bu nedenle toplumumuz içerisinde ve dolayısıyla da okullarımızda, çeşitlilik kültürünü çok pratik bir şekilde yaşamamız daha da önemli olmaktadır. Cumhurbaşkanımız –bence – çok güzel bir formülle değişti: “Almanların yeni bir ‘biz’ tanı mı var, farklı olanların birliği”.

Almanya’da yeni bir “Biz” – Demokrasinin “Biz” yönü

Göç bir ülkenin toplumsal ve kültürel yaşamını değiştirir. Biz bugün 1970’lerde ya da 1980’lerde olduğumuz insanlar değiliz artık. Ebeveynleri diğer ülkelerden ve dil bölgelerinden gelen insanlar gibi ebeveynleri Alman olan insanlar da değişti.

Bugün bize “yabancı” görünen şey, yarın bizim açımızdan doğal görülebi-

li. “Yabancı düşmanlığına” özellikle “yabancıların” pek yaşamadıkları yerlerde rastlamanın bir nedeni var elbette. Bugün bize “sığınmacı” olarak gelen insanların bu statüyü kuşaktan kuşağa miras bırakmamaları için çalışmalıyız. Hanna Arendt 1943’te “Biz Sığınmacılar” başlıklı yazısında şunları söylemiştir: “Herşeyden önce bize ‘sığınmacı’ denmesinden hoşlanmıyoruz. Biz kendimizi ‘yeni gelenler’ ya da ‘göç edenler’ olarak tanımlıyoruz”.

Almanya gibi “göç alan bir ülkede” bu yaşanan gelişmenin sonu değil. Hepsi birer gazeteci olan Alice Bota, Khuê Pham ve Özlem Topçu, bunu yayımladıkları “Biz Yeni Almanlar” kitabıyla çarpıcı bir şekilde betimlediler.

İyi bir kültürlerarası pedagojiye, uyanık olmamız, önyargıları belirtmemiz ve onları ele almamız da dahildir. Yabancı düşmanı söylemlere, şiddete ve ayrımcılığın her türlüsüne karşı somut sözlerle ve somut eylemlere ihtiyacımız var, onları henüz tohum halindeyken engelleyebilmek için!

“İrkçiliğin Olmadığı Okul – Cesaretin Olduğu Okul” – bu program, taşıdığı başlıkla, en iyi anlamıyla adeta kültürlerarası okul ve ders planlamasının bir parolası gibidir. Kültürlerarası okul ve ders planlaması – bu salt Almanca dersi değildir, demokrasimiz için, kültüre duyarlı tarih dersinin ve çokdilliliğin kapsamlı olarak desteklenmesi için çaba göstermeyi kapsar. Tüm bunlar demokrasinin “biz” yönü belirler.

Çağdaş bir göç toplumuna giden uzun yol

Alman vakıflarının entegrasyon ve göç danışma kurulunun 2014 için hazırladığı yıllık raporu, Almanya’nın çağdaş bir göç ülkesi olma yolunda ilerlemekte olduğunu saptadı.

Göçmenlerin birçok başarı öyküsü de bunu gösteriyor. Ama bu öykülerin çoğalmasına ihtiyacımız var. Çünkü entegrasyon için örnekler çok belirleyici!

Son PISA araştırmaları her ne kadar göç kökenli ve göç kökenli olmayan öğrenciler arasındaki adalet eksikliğinin giderilmesi noktasında belirgin bir biçimde yol katedildiğini gösterse de, bu eksiklik henüz giderilememiştir. Bu, çocukları için ebeveynlerin olabildiğince en iyi eğitimi sağlamak üzere verdiği ve daha açık görülebilen gayeleriyle elele yürümektedir.

Biz bu yolda sistematik biçimde ilerlemeliyiz. Bunun için yalnızca “hoşgeldin kültürüne” değil, yaşayan demokrasiye ihtiyacımız var.

Benim vizyonum bir paradigma değişikliğine katkı sunmaktır: “Göçmenler için entegrasyon politikasından uzaklaşmak ve ‘herkesi hedefleyen toplum politikasına’ geçmek. Entegrasyon, onu yaşayabildiğimizde, herkes katılımı sağladığında ve dolayısıyla entegrasyon hakkında konuşmak zorunda kalmadığımızda başarılı olmuş sayılır.

Bu hedefe ulaşmak için kültürlerarası eğitim ve de öğretimin bu yeni anlayışını güçlendirmeli, bakış açısını değiştirmeli ve eski yabancılar pedagojisinin eksiklere odaklı perspektifi karşısına farklılık-yaklaşımını koymalıyız. Parolamız eksiklere yönelmeyi bırakıp potansiyellere yönelmeye başlamaktır.

Eyalet Kültür Bakanları Konferansı (KMK) bu paradigma değişikliğini gerçekleştirdi. 17 yıl sonra, 1996’da yapılan “okullarda kültürlerarası eğitim ve kültürlerarası öğretim” önerisini yeniden ele almanın zamanı geldi. KMK’nın önerisi çeşitliliğin, kabul etmenin, değer göstermenin “farklılığın desteklenmesinin” ve “eşit katılımın” çağdaş ve demokratik okul planlaması için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır.

Böylesi bir gelişmenin dayanakları mevcut. Yaşanan güncel göç bu gelişmeyi temelden değiştirmeyecektir. Ama onu olabildiğince hızlandıracaktır. Ve bugün bazıları için sorun olarak görünen bazı şeyler, belki de yarından itibaren kendini en iyi anlamıyla transkültürel olarak tanımlayan bir topluma götüren yolda atılan bir adım olarak görülebilecektir.

İnsanlığın çeşitliliği onun en değerli servetidir. İlerleme ve gelişme için, ekonomi ve toplum, biraradalık ve dayanışma için. Bu çeşitliliği tanımak ve ona değer vermek bugün ve gelecek için, demokrasimiz için bizim kendi sorumluluğumuzdur. ■

Çeviri: PoliTeknik

Dr. Wolfgang Bittner

Doğu Batı Karşıtlığının Almanya ve Batı Avrupa Üzerindeki Sonuçları

Tahmin: “Moskova-Pekin-BRICS hattı kazanacak”

Euro, Dolar karşısında en düşük seviyelerinde ve Alman ekonomisi Rusya'yla ticaretinde ağır kayıplardan yakınıyor. Alman ekonomisinin doğu komisyonu şu bilgiyi veriyor (Mayıs 2015 verileri): “Almanya'nın Rusya'ya yaptığı ihracat 2014'te yüzde 18 ile 29,3 milyar Euro'ya geriledi... Hatta 2015'in ilk iki ayında Rusya ihracatında üçte biri aşan bir azalma yaşandı. 2015 yılı toplamında yapılan dışsatımdaki gerileme yüzde 15 ila 20 arasında seyredebilir¹”. Ve bunlar daha iyimser rakamlar. Buna rağmen ABD, AB ve Rusya arasında kesintisiz devam eden karşıtlığın – tanınmış finans ve ekonomi uzmanlarının tahmin ettiği gibi – ne denli ağır sonuçları olduğu siyaset ve medya tarafından şu ana kadar geniş ölçüde gözardı ediliyor.

Bremen Eyalet Bankası'nın baş analisti Folker Hellmeyer bir söyleşide şunları belirtti: “Zarar istatistiklerin ortaya koyduğundan çok daha kapsamlı boyutlarda. Ekonomiyle ve şu ana kadar görülen zararlarla başlayalım. Alman ihracatının 2014'te yüzde 18 gerilemesine ya da yıllık karşılaştırmada 2015'in ilk iki ayındaki % 34'lük azalmaya bakıldığında, bu yalnızca birincil boyutu kapsar. İkincil etkiler de var... Almanya ve AB Rusya karşısında ekonomik güvenilirliğini tartışılır hale getirdi²”. Hellmeyer'e göre gelişmekte olan BRICS (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) ülkelerinin, AB ve Almanya tarafından uygulanan yaptırım politikalarını ne zaman yalnızca Rusya'ya karşı bir tahrik olarak yorumlamamaya başlayacaklarını bekleyip görmek gerekecek. Hellmeyer, Pekin Moskova hattının “Shanghai İşbirliği Örgütü ve BRICS ülkeleri bünyesinde modern tarihin en büyük büyüme projesini, Moskova'dan Vladivostok'a, Güney Çin'e ve Hindistan'a kadar Avrasya'nın altyapısını kurmayı” planladığını belirtiyor³. Ancak ona göre gelecekte mutlaka ortaya çıkacak büyük çaplı zararı kestirebilmek için, Avrupalı siyasetçilerin öngörülerinin apaçık yetersiz olması kaygı veriyor.

Hellmeyer devam ediyor: “Gerçekten de şaşırtıcı. Salt “nitelikli Batı medyasına” odaklanmakla sınırlı kalmayan insanlar, Kiev'in saldırganlığının ve Kiev hükümeti tarafından uygulanan, Batı değerleri ve demokrasisinin beklentilerine tümüyle zıt, ayrımcı yasaların medya tarafından karartılması karşısında şaşkınlık duyuyor. Ukrayna'da yapılan “darbede”, Hellmeyer'e göre “Moskova'ya sıcak bakma eğilimindeki bir oligarşi, şimdi yüzü ABD'ne dönük bir başka oligarşiyle değiştirilmiştir”; ancak bu ne Almanya'ya ne AB'ne ne de Rusya ve Ukrayna'ya, ama üçüncü güçlere yarayan bir jeopolitikadır. Hellmeyer, gelişmekte olan ülkelerin ABD hegemonyasından özgürleşmesini ve bunun şu an Dünya Bankası (AIIB⁴) ve IMF'ye

(Yeni Kalkınma Bankası) rakip kurumların gelişmekte olan ülkelerce kurulmasıyla açığa çıkmasını bir olgu olarak değerlendiriyor⁵.

Analizci Hellmeyer'e göre artık karşıtlığın kazananı belli: “Moskova-Peking-BRICS hattı galip. Onlar Batı'dan baktılar. 1990'da bu ülkeler dünya üretiminin % 25'lik bir paya sahipti. Günümüzde dünya üretiminin % 56'sını ve dünya nüfusunun % 85'ini temsil ediyorlar. Bu ülkeler dünya döviz rezervlerinin yaklaşık % 70'ini ellerinde bulunduruyor. Yılda ortalama % 4- % 5 büyüme kaydediyorlar. ABD uluslararası egemenliği bölüşmeye yanaşmadığından (örneğin IMF ve Dünya Bankası'ndaki oyları), gelişmekte olan ülkeler, bölgelerinde kendi finans sistemlerini kuruyor. Gelecek orada... ABD gücü paylaşmaya yanaşmadığından ve paylaşmak istemediğinden kendi neden olduğu bir karşıtlığın içine şu an AB çekiliyor ve dolayısıyla AB'nin kendi gelişim olanakları kısırlaştırılıyor. Biz AB'nde bu siyaseti izlemeyi sürdürdükçe, ödeyeceğimiz bedel de o denli ağır olacak ve muhatap olarak önemsenmemiz aynı oranda azalacak⁶”.

Finans ve ekonomi uzmanları da artık yaptırımların neden olacağı ağır sonuçlar ve Rusya'ya yönelen askeri hareketlilik karşısında uyarıda bulunuyor. Örneğin yatırımcı Mattias Westmann Focus-Money için konuk yazar olarak kaleme aldığı köşe yazısında şunlara yer vermiştir: “Ama şimdi şu soru ortaya çıkıyor: Yaptırımlar hangi koşullarda kaldırılabilir? Eğer bu ancak Rusya'nın Kırım'ı Ukrayna'ya iade etmesi durumunda gerçekleşecek ise, o zaman cezalar uzun soluklu önlemler olarak belirlir. Sonuçta Kırım halkının yüzde 90'ı Rusyay'la tekrar birleşmeyi destekliyor. Doğu Ukrayna'daki durum nedeniyle de insanlar Kırım'ın eski koşullara geri dönmesini kabul etmez. Öte yandan Rusya için Sivastopol deniz üssü çok önemli bir üstür – hem stratejik hem de nostaljik açıdan önemli⁷”.

Westermann'ın Rus tutumu hakkındaki değerlendirmesi kayda değer: “Ruslar açısından yaşanan olay, yabancı devletler tarafından desteklenen ve gerek Rusya'nın başlıca güvenlik çıkarlarını, gerekse de Ukrayna'da Rusça konuşan nüfusun esenliğini tehdit eden bir darbe nedeniyle Rusya'nın harekete geçmeye zorlanması olarak görülüyor. Rusya'nın hamlesi bu bağlamda saldırı değil, savunma amaçlıydı. Rusya Kiev'i almak isteseydi bunu kolaylıkla yapabirdi. Ancak bu yönde herhangi bir plan yapıldığını gösteren bir ipucu yok...⁸”.

Westermann şu sonuca varıyor: “Ancak temel sorun Rusya'nın II. Minsk kararlarının aslında uygulanmasını istemesii, ama buna pek bir katkı sunamamasıdır. II. Minsk kararlarının uygulanması önündeki başlıca engel Kiev'de

yatmaktadır⁹”. Gerek bu görüş, gerekse de Reinhard Merkel'in 7 Nisan 2015'te Kırım'ın “ilhakı”¹⁰ üzerine FAZ gazetesinde yayınlanan yorumu, hem Focus hem de FAZ'da kısa bir süre öncesine kadar farklı sesler yükseldiği için kayda değerdir. Bu kısmen hala devam eden bir durum, ancak görünüşe göre şu ya da bu ölçüde krizin perde arkasındaki gerçekler anlaşılmaya başlandı.

Örneğin 2015 Eylül ayı sonunda Alman başbakan yardımcısı ve SPD parti başkanı Sigmar Gabriel Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımların kaldırılmasını Suriye krizi üzerinden gündeme getirdi. Gabriel Rusya ile “farklı ve daha iyi bir ilişki” kurulması için ikna çalışmasına girdi ve şunları söyledi: “Ukrayna için yürütülen savaşım, Rusya'nın Suriye'deki ortaklardan biri olarak devre dışı kalmasına yol açacak kadar Almanya, Avrupa ve ABD'nin Rusya ilişkilerini zedeleyemez.¹¹ Ancak başbakan yardımcısı bu çıkışı için özellikle Yeşiller Partisi çevrelerinden sert eleştiriler aldı: “Tarihsel olarak geçmişini unutmak ve “siyaseten akılsızca” denildi.¹²

Yatırım ve gerilim politikalarına finans ve ekonomi uzmanlarının yanı sıra, Princeton ve New York üniversitelerinde profesör olan Amerikalı tarihçi ve Rusya uzmanı Stephen Cohen de eleştirel yaklaşıyor. Henüz 2 Mayıs 2014'te taz gazetesinde yayınlanan bir söyleşide şunu söylüyor: “Bir savaşa sürükleniyoruz”; Cohen'e göre Ukrayna krizini başlatan Putin değil, aksine ABD'nin Ukrayna'yı NATO'ya katma arzudur.¹³ Cohen Haziran 2015'te, şu an tam da “NATO'nun 15 yıldır hedeflediği şeyin” gerçekleştiği uyarısında bulunuyor ve onun açısından savunma bakanı Ashton Carter “Rusya'yla bir savaşın eşiğinde” balans yapıyor¹⁴. Rus hükümeti Cohen'e göre Amerikan birliklerinin ve ağır savaş teçhizatının sınırlarında konuşlandırılmaması için önem almak zorunda kalmıştır. Ancak Moskova'nın attığı her adımı Washington'un yeni bir adımı izliyor ve bu askeri tırmanış “Küba Krizi'nde yaşanan gerilime” benzer bir sonuca götürebilir. Batı yaptığı propagandayla dünyanın geri kalanını Rusya'nın bir tehlike oluşturduğuna ikna ediyor; bu, “Rusya'ya saldırılması”na on yıllardır kafayı takmış insanlar tarafından gerçekleştiriliyor”. Cohen özetliyor: “Artık konu kendini savunan Ukrayna değil. Konu genişlemekte olan NATO'dur”. Cohen Avrupa devletlerindeki siyasetçilere ABD'nin ne Euro'yu kurtarabileceği ne de AB'ne ucuz yakıt sağlayabileceği noktasında kafa yormayı öneriyor.

Ancak Ukrayna'da çoktan binlerce kurban verilen ve bir milyonu aşkın insanın kaçmak zorunda kaldığı bu ölümcül iç savaş henüz bitmiş değil. 5 Eylül 2014 tarihli Birinci Minsk Ateşkes

Anlaşması'nın ardından çatışmalara ara verilmesini Poroşenko/Jazenjuk hükümeti silahlanmak için kullandı¹⁵ ve ülke hemen hemen iflas etmiş olsa da, askeri harcamalarını olağanüstü arttırdı. AB'nin ve Almanya'nın Ukrayna halkına destek amaçlı yaptıkları milyarlarca yardım demek ki işsavaşın finanse edilmesinde kullanılabilir.

12 Şubat 2015 tarihli ikinci Minsk ateşkes anlaşması pazarlıklarında da ve 2015 Ağustos ayı sonunda kararlaştırılan yeni ateşkese, ABD'nin yoğun etkisi olmaksızın Kiev hükümeti tarafından uyulmayacak – ABD Kongresi'nde güçlü bir fraksiyon oluşturan Amerikan şahinlerinin Doğu Ukrayna'da ateşkesi isteyip istemedikleri ya da daha çok gerilimin tırmanmasını mı ve böylece Avrupa Kıtası'nda Rusya ile askeri gerilimi mi hedeflediği yanıt bekleyen bir sorudur. Hâlâ Ukrayna'ya kapsamlı silah sevkiyatının yapılması gündemdedir, ancak bu Başkan Obama tarafından şu ana kadar onaylanmamıştır.¹⁶

Bunun mantıklı bir nedeni olmalı. ABD'nin etkisi dışında da Ukrayna'daki durumun son derece istikrarsız olmaya devam ettiği gözlemciler tarafından bildiriliyor. Doğu'da Temmuz 2015'ten bu yana gönüllü birliklerin katıldığı çatışmalar yaşanıyor, Batı'da Sağcı Blok'un aşırı milliyetçileri ortalığı kırıp geçiyor ve Kiev parlamentosu önünde şiddet eylemleri gerçekleştirildi. Petro Poroşenko Neonazilerin desteğiyle iktidara geldikten sonra, 2014'te Verşovna Rada'ya milletvekili seçilen ve ardından Ukrayna genelkurmayının danışmanlığına atanan Sağcı Blok'un lideri Dmitri Jaroş açıkça Poroşenko'yu devireceği tehdidini savuruyor. Bu gelişme Avrupa için yeni ve önemli bir tehlikenin doğmasına neden olur.¹⁷ ■

¹ Ost-Ausschuss der Deutschen Wirtschaft, <http://www.ost-ausschuss.de/russische-F-deration> (18.7.2015).

² Folker Hellmeyer, zit. n.: Deutsche Wirtschafts Nachrichten, Top-Banker: USA werden gegen Achse Moskau-Peking den Kürzeren ziehen, 24.7.2015, <http://deutsche-wirtschafts-nachrichten.de/2015/07/24/top-banker-usa-werden-gegen-achse-moskau-peking-den-kuerzeren-ziehen> (25.7.2015). Dazu auch: Folker Hellmeyer in: Focus, „Die Naivität des Westens ist grotesk“, 31.10.2014, http://www.focus.de/finanzen/boerse/top-oekonom-im-interview-die-naivitaet-des-westens-ist-grotesk_id_4238751.html (3.8.2015).

³ Folker Hellmeyer, yazıda belirtildiği yer

⁴ Asian Infrastructure Investment Bank.

⁵ Folker Hellmeyer'e göre, yazıda belirtildiği yer

⁶ Folker Hellmeyer, yazıda belirtildiği yer

⁷ Mattias Westmann: Sanktionen waren ein Eigentor: Die Bedrohung geht nicht von Russland aus, Focus-Money, 16.7.2015, http://www.focus.de/finanzen/experten/russland-experte-warnt-sanktionen-waren-ein-eigentor-die-bedrohung-geht-nicht-von-russland-aus_id_4815110.html (20.7.2015).

⁸ Mattias Westmann, yazıda belirtildiği yer

⁹ Mattias Westmann, yazıda belirtildiği yer

¹⁰ Reinhard Merkel, Kühle Ironie der Geschichte, FAZ, 7.4.2014, <http://www.faz.net/aktuell/feuilleton/debatten/die-krim-und-das-voelkerrecht-kuehle-ironie-der-geschichte-1288464.html> (7.4.2014). Merkel geht von einer Sezession aus.

¹¹ Sigmar Gabriel, zit. n.: Süddeutsche Zeitung, Gabriel wirbt für die Aufhebung der Sanktionen gegen Russland, 25.9.2015, <http://www.sueddeutsche.de/politik/moskaus-rolle-im-syrien-krieg-gabriel-wirbt-fuer-aufhebung-der-sanktionen-gegen-russland-1.2666045> (27.9.2015).

¹² Focus Online, Zugeständnisse bei Russland-Sanktionen „geschichtsvergessen“, 26.9.2015, http://www.focus.de/politik/deutschland/kritik-an-sigmar-gabriel-zugestaendnisse-bei-russland-sanktionen-geschichtsvergessen_id_4974049.html (27.9.2015).

¹³ Stephen Cohen, Wir schlittern in einen Krieg, taz, 2.5.2014, <http://www.taz.de/96215043196/> (22.7.2015).

¹⁴ Stephen Cohen, zit. n.: Sputnik, „So nah wie noch nie zuvor“: US-Historiker warnt vor Krieg mit Russland, 28.6.2015, <http://de.sputniknews.com/politik/20150628/302981171.html> (22.7.2015).

¹⁵ Zeit Online, Poroschenko verspricht Panzer und Raketen für Mariupol, 8.9.2015, <http://www.zeit.de/politik/ausland/2014-09/ukraine-krise-poroschenko-mariupol-ueberraschungsbesuch> (21.7.2015).

¹⁶ Barbara Junge, Obama bekommt wegen der Ukraine Druck von den Falken, Der Tagesspiegel, 3.2.2015, <http://www.tagesspiegel.de/politik/debatte-um-waffenlieferungen-obama-bekommt-wegen-der-ukraine-druck-von-den-falken/11323462.html> (22.7.2015).

¹⁷ Max Bromberg, Ukraine: Rechter Sektor – Gefahr für Europa, NEOPresse, 20.7.2015, <http://www.neopresse.com/europa/ukraine-rechter-sektor-gefahr-fuer-europa/> (22.7.2015). Dazu auch: Bernhard Clasen, „Rechter Sektor“ im Aufstand, taz, 13.7.2015, <http://www.taz.de/15212739/> (3.8.2015).

Dr. Erkan AYDOĞANOĞLU | Eğitim Sen Eğitim Uzmanı

BM İnsan Hakları Bildirgesinde Eğitim Maddeleri Bağlamında

Eğitimde “Fırsat Eşitliği” mi?
“Eğitim Hakkı” mı?

En genel tanımıyla eğitim, insan davranışlarında, önceden belirlenmiş amaçlara göre belirli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizisi olarak tanımlanır. Eğitim, bir bütün olarak düşünüldüğünde insanı yetiştirme sürecidir. Bireyin fiziksel veya içsel etkinlikler sonucu güç oluşturabilmesi ya da davranış değişikliği gösterebilmesi için planlı, örgün ve yaygın eğitim alması gerekir.

İnsan hakları belgelerinde eğitim, insan kişiliğini tüm yönleriyle geliştirerek, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı pekiştiren bir etkinlik olarak kabul edilir. İnsan kişiliğini geliştirerek, bir başka ifadeyle insanı özgürleştiren eğitimin bazı temel işlevleri vardır. Eğitim ile kişiler var olan tüm yeteneklerini geliştirme imkanı bulmalı, topluma ve çevreye uyum sağlamasını kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazanmayı ve kazandırmayı hedeflemelidir. Yine eğitim aracılığıyla bireylerin öğrenme yollarını öğrenerek bilimsel bilgiyi ve teknolojiyi tanımları, yaşamsal beceri ve davranışları kazanmaları ve tüm bunların sonucu olarak demokrat, insan hak ve özgürlüklerine saygılı olarak yetişmeleri mümkün olabilir.

Bütün ulusal ve uluslararası belgelerde de belirtildiği gibi, herkes eğitim görme hakkına sahiptir. Cinsiyeti, etnik ve dinsel kimliği ne olursa olsun herkes; insan olduğu için, kendini geliştirme, kendini oluşturma hakkına sahiptir. Eğitimde var olan eşitsizliklerin, sınırlamaların ve yoksunlukların ortadan kaldırılması, özgürlükçü eğitim anlayışına dayalı bir eğitim hakkının yaşama geçirilmesi için yeterli değildir. Eğitimin temel bir insan hakkı olması, bu hakkı kullanırken hak sahiplerinin taleplerini (örneğin anadilde eğitim hakkını) özgürce, demokratik yollarla dile getirebilmesini gerektirir.

Günümüzde insan hakları belgelerinde “zorunlu eğitim” kavramı yerine “eğitim hakkı”, “temel eğitim hakkı” gibi eğitimi sadece bir zorunluluk olarak değil, herkesin eşit koşullarda yararlanması ve hiç kimsenin mahrum edilmemesi gereken temel bir insan hakkı olarak gören kavramlar kullanılmaktadır.

Eğitim hakkı kavramı kullanılırken en çok karşılaşılan kavram “eşitlik” kavramıdır. Özellikle “eğitimde fırsat eşitliği” ifadesi, herkesin eğitim olanaklarından yararlanmada “eşit fırsatlara” sahip olması gerektiği anlamında sık kullanılan bir ifadedir. Oysa bir değer yargısını ifade eden eşitlik kavramı sadece basit bir matematiksel eşitliği anlatmamaktadır. Yasalarda belirtilen “fırsat eşitliği” söylemleri ise sadece hukusal bir anlam taşımakta, gerçekte eğitim hakkından ve dolayısıyla eğitim olanaklarından her bireyin “eşit” koşullarda yararlanmasına somut bir katkı sunmamaktadır. Bir başka ifade ile “eğitimde fırsat eşitliği” kavramı herkese yeterli “eğitim hakkı” sunmak anlamına gelmez. Kişilerin yetenek farklılıkları, gereksinimleri, sağlık durumları, yaşam koşulları, onlara farklı eğitim olanakları sunulmasını gerektirebilir. Bu nedenle bir bütün olarak eğitimi sağlama açısından “eğitim eşitliği” yerine, “eğitim hakkı” ve “eğitim olanağı” kavramlarını benimsemek daha doğru olacaktır.

Eğitimin bir hak olabilmesi için sadece belirli düzenlemeler yapmak yetmez. Çağdaş ve nitelikçe yeterli bir eğitim hakkından bahsedebilmemiz için eğitim; herkesi kapsmalı, yeterli sürede verilmeli, yaşam boyu ulaşılabilirli, kamusal bir anlayışla parasız olmalı, içeriğinin çağdaş, bilimsel ve yaşamsal olmasına ve resmi dil yanında istenilen başka dillerde de yapılabilmesi mümkün olmalıdır.

24 Ekim 1945’te yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Anlaşması, eğitim hakkı açısından önemli bir zemin hazırlamıştır. İlk olarak ise 16 Kasım 1945’te Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletlerin 10 Aralık 1948’de kabul ettiği ve Türkiye’nin 6 Nisan 1949’da onayladığı İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, daha sonra birçok düzenlemeye temel oluşturacak bir hüküm getirmiştir. Söz konusu hükmün yer aldığı madde şöyledir:

1- Herkes, eğitim hakkına sahiptir. Eğitim en azından ilk ve temel aşamasında parasızdır. İlköğretim zorunludur. Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğrenim, yeteneğine göre herkese eşit olarak sağlanır.

2- Eğitim, insan kişiliğini tam geliştirmeye ve insan haklarına ve temel özgürlüklere saygıyı güçlendirmeye yönelik olmalıdır. Eğitim, tüm uluslar, ırklar ve dinsel gruplar arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu özendirilmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışı koruma yolundaki etkinliklerini daha da geliştirmelidir.

3- Ana-babalar, çocuklarına verilecek eğitimi seçmede öncelikle hak sahibidir.

Birleşmiş Milletler, kabul ettiği başka birçok belge ile de eğitim hakkına ilişkin düzenlemeler gerçekleştirmiştir. BM’nin alt birimleri olan ILO, UNESCO, UNICEF aracılığı ile uygulamaya yönelik çalışmalar yapmıştır. Türkiye’nin anadilinde eğitim ile ilgili bazı maddelerine çekinceler koyarak onayladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi, başlı başına bir eğitim hakkı metnidir ve eğitim haklarının genişletilmesi bağlamında mutlaka referans alınması gerekmektedir.

Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 28. maddesi, çocukların eğitim hakkını tanımakta, taraf devletleri, çocuklara ücretsiz zorunlu temel eğitim sağlamak, ortaöğretimi genel ve mesleki olmak üzere çeşitli biçimlerde örgütlemek ve bunları tüm çocuklara açık bulundurmakla yükümlü tutmuştur. Bunların yanında devletlere uygun bütün araçları kullanarak yükseköğretimin yetenekleri doğrultusunda tüm çocuklara açık duruma getirilmesi, eğitim ve meslek seçimine ilişkin bilgi ve rehberliğin bütün çocuklar tarafından elde edilebilmesi, disiplinle ilgili her konuda, çocuğun insan olarak sahip olduğu saygınlığın korunması görevlerini de vermektedir.

Sözleşme’nin 29. maddesi ise devletlerden, çocuğun kişiliğinin, zihinsel ve bedensel yeteneklerinin mümkün olduğunca geliştirilmesini, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duyarak anlayış, barış, hoşgörü, cinsler arası eşitlik, tüm insanlar arasında dostluk ruhuyla yetiştirilmesini ve özgür bir toplumda etkin bir yaşantıya sorumluluk üstlenecek biçimde hazırlanmasını istemektedir.

Sözleşme’nin nitelikli eğitime ilişkin yaklaşımı ise, çocukların bilişsel gereksinimlerini gözetmenin yanında fiziksel, toplumsal, duygusal, moral ve manevi gelişimlerini gözetmektir. “Maddi ve manevi varlığın geliştirilmesi” başka bir ifade ile “kişiliğin özgürleştirilmesi” ile doğrudan ilgili olan eğitim hakkı diğer hak ve özgürlüklerin geliştirilmesinde de doğrudan ya da dolaylı olarak etkili olmaktadır.

Sonuç

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesinde eğitim hakkına ilişkin maddelerin genişletilmesi için öncelikle yapılması gerekenler şunlardır;



1- Çocuk hukuku yeniden düzenlenmeli, “çocuk” tanımı, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve diğer evrensel hukuk ilkelere göre yeniden yapılmalıdır.

2- Eğitimin temel bir insan hakkı olduğu gerçeğinden hareketle, herkese eşit, parasız ve kendi anadilinde eğitim hakkı tanınmalı, eğitim sadece ilköğretim aşamasında değil, bütün kademelerde parasız olmalı ve finansmanı merkezi bütçeden yapılmalıdır.

3- Eğitim hakkının gerçekleştirilmesinde iyi yetişmiş, nitelikli öğretmen istihdamı önemlidir. Hiçbir kaynak, hiçbir teknolojik olanak, tesis, kitap ya da araç eğitimde öğretmenin yerini almaz. Öğretmen yetiştirme politikaları evrensel standartlarda olmalıdır.

4- Eğitim bilimsel ve laik bir içerikte olmalı, hiçbir inancın, kimliğin, siyasi düşüncenin ya da ideolojinin açık ya da gizli propaganda aracı haline getirilmemelidir.

5- Eğitim kurumları demokratik yaşamın hayat bulduğu kurumlar haline getirilmeli, öğretmen, öğrenci ve veliler, örgütleriyle eğitimin yürütülmesine ve denetlenmesine aktif olarak katılmalıdır. Özellikle öğretmen ve öğrenciler derslerin oluşturulmasından okul yönetimine kadar bütün süreçlerde söz ve karar sahibi olmalıdır.

6- Eğitim hakkı diğer insan hak ve özgürlükleriyle birlikte bir bütün olarak görülmeli, eğitim hakkına aykırı yasal ve fiili uygulamalar yapan ülkelere somut ve caydırıcı yaptırımlar uygulanmalıdır.

Yasa önünde biçimsel eşitliği ifade eden “eğitimde fırsat eşitliği” ifadesi eğitimsel eşitliğin gerçek bağlamında tartışılmasını zorlaştıran bir kavramdır. Türkiye gibi toplumdaki sınıf, kimlik, dil ve inanç farklılıkları ve ayrımcı uygulamaların giderek belirginleştiği ülkelerde mevcut eşitsizliklerin gerçek boyutlarının kavranmasını zorlaştırmaktadır. Gerçek anlamda eğitimsel eşitliğin sağlanması ve eğitim politikalarının buna göre yönlendirilebilmesi, yurttaşlara eğitim hakkı kavramının benimsenmesi gerekmektedir.



Pavlos Charamis

Yunanca-Almanca çeviri: Elisavet Athanasiadou
Almanca-Türkçe: PoliTeknikDevlet Lisesi Öğretmenleri Sendikası (OLME) - Yunanistan
Sendika Araştırma ve Arşiv Merkezi Başkanı

Eğitim Hakkı:

Sınırlandırma mı Genişletme mi?

İnsan haklarının - ve özellikle çocuk haklarının - genişletilmesi üzerine yürütülen her görüşme kolektif geleceğimiz için yapılan iyimser bir katkıdır. Ne yazık ki Yunanistan'ın da aralarında bulunduğu bazı ülkelerdeki güncel ekonomik kriz bunun tersi yönde ilerliyormuş gibi görünüyor: Katlanılmaz düzeyde bir dizi mali ve sosyal önlem, son yıllarda temel insan haklarının kısıtlanması ve sınırlandırılmasına yol açtı, bu özellikle de korumaya muhtaç insanların aleyhine gerçekleşti. Son on yıllık dönemin sona ermesinin ardından Yunanistan'ın katlanılmaz düzeydeki mali borçlarıyla birlikte, elbette eğitim hakkının da bir parçası olduğu temel insan hakları da pazarlığa açık hale geldi. Bu koşullarda kolektif mücadelenin hedefi, sosyal kazanımların genişletilmesinden kolayca çıkıp onların savunmasına çekilebilir, tabi genişletmenin devamı üzerine yürütülen her diyalog görüşüşü göre abartılı bir lüks oluşturuyor.

Çocuk ve gençler neo-liberalizmin aşırı saldırılarının daima ilk kurbanlarıdır ve Yunanistan'ın yanı sıra başka ülkeler de son dönemlerde yaşam kalitesi ve insan hakları noktasında bu saldırılara maruz kalmışlardır. Özellikle Yunanistan konusunda Yunan Parlamentosu'nun Sosyal İşler Daimi Kurulu, yosulluk ve sosyal dışlanma konularının ele alındığı 2012 toplantısında, izlenen mali politikaların "çocuk haklarını, çocuk hakları anlaşmasını, [...] ve de Avrupa Birliği'nin hukuk çerçevesiyle bağlantılı olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi ihlal ettiğine" işaret etmiştir.

Gerçek şu ki, artık okullarda gençlere insani değerlere ve insan haklarına saygı öğretilmiyor. Aynı zamanda ezici çoğunluğu tam aksini yaşıyor: Değerlerin sıradanlaştırılması ve insan haklarına kaba bir şekilde uyulmaması. Toplum onlara zorlandıkları çifte ve çelişkili bir mesaj veriyor.

Yunanistan ve benzeri örneklerden elde edilen bulgular, insan haklarının geleceği bakımından karamsarlık içeriyor ve öğretmen sendikalarının hamle yapan bir tutumdan daha çok, savunma konumuna geçmesine neden oluyor. Ancak bu durumda sözleşmeler ile ilerlemekte olan gerçek koşullar arasındaki uçurumun giderek derinleşmesi bir tehlike olarak beliriyor ve dolayısıyla da resmi formülasyonlar, destekleyici güçlerinin önemli bir bölümünü yitiriyor. O bakımdan, her koşulun beraberrinde getirdiği zorluklara rağmen, hak-



ların içeriklerini sürekli güncelleyerek ve yenileyerek, onların savunulması için eylemlerimizdeki eksikleri kapatmak bizlerin sorumluluğudur.

Toplumsal gelişmeler tüm alanlarda çok hızlı ilerliyor ve insan haklarına odaklı uluslararası sözleşmeler ancak büyük zorluklarla bu gelişmelere ayak uydurabiliyor. 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde (Madde 26) genel tutulan evrensel eğitim hakkı ile, uluslararası bir sözleşme olan 1989 tarihli Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de (Madde 28 ve 29) yer alan eğitim hakkının daha ayrıntılı ve kapsamlı içeriğine verilen önemle karşılaştırıldığında, bu resmi formülasyonlarda zamanla saptanabilen farklar kolayca hissedilebilir. Zaman içerisinde yapılan değişiklikler ve eklemelerle birlikte bu iki formülasyon, değerli, kolektif insan bilgeliğinin bir çıkarsamasını ve de bu bilgeliğin genişletilmesine devam etmek için bir çıkış noktasını oluşturur. Özellikle uluslararası bir sözleşme olan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye istinaden, onun içeriğini, sözleşmenin uygulaması için hazırlanan el kitabıyla paralel olarak incelemek her öğretmenin yararına (Implementation Handbook for the Convention on the Rights of the Child). Bu el kitabı UNICEF tarafından hazırlandı ve teori ile pratik arasında sıkça varolan uzaklığı ve de uygulama evresindeki zorlukları anlamak için, kendisi tarafından sürekli güncelleniyor.

Bu alanlardan her ne kadar önemli ça-

lışmalar yapılmış olsa da, çağdaş ilişkilerde yakın geleceği etkileyen yeni gereklilikler doğuyor. Bu bağlamda son bölümde somut açıklamalarda bulunacağız.

Güncel gelişmelerle bağlantısı olan kapsamlı alanlardan birisi, eğitimin içeriğiyle ilgili olan alandır. Yeni teknolojiler, bilimsel ve toplumsal gelişmeler yeni gereklilikler ve de eşitsizlikler için yeni alanlar yaratıyor. Son zamanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerinde dijital yeterliklerden ve dijital uçurumdan (dijital gap) söz ediliyor. Çevre araştırmalarında ve çevre eğitiminde sürdürülebilir bir gelişmeden yoğun olarak bahsediliyor. Kitle iletişim araçları alanında, "medya eğitimi" genel başlığı altında sürece uygun eğitim yöntemleri gelişiyor. Sosyal medya ve cep telefonu alanında tüm yaş grupları için yeni olanaklar, ama aynı zamanda yeni tehlikeler de doğmuştur. Sonunda insan ilişkileri devamlı olarak daha çok karmaşılaşıyor ve daha sorunlu hale geliyor. İşçilerin sömürülmesi neo-liberal bir küreselleşme altında yeni boyutlar kazanıyor. Ve tüm bu gelişmeler, giderek karmaşılaşan ve daha özelleşen bir yaşamla çevreleniyor.

Buna göre, buradan doğan talep, sosyal ayrımcılığa ve dışlamaya neden olacak yeni eşitsizlik türlerinin oluşmaması için, daima insani değerlerin varolan çerçevesinden vazgeçmeyen çağdaş eğitim-öğretim sistemlerinin, okuryazarlığın yeni alanlarıyla kendi içeriklerini zenginleştirilmesi talebidir.

İkinci ve önemli bir diğer açıklama, eğitim hakkı ile diğer haklar arasında varolan karmaşık ve karşılıklı bağımlılıkla ilgilidir. Genel olarak bilindiği gibi insan hakları evrensel ve bölünmezdir. Bir hakkın garanti edilmesi diğer hakların uygulanmasını şart koşar ya da bu uygulamayı elverişli kılar. Eğitim hakkı sosyal bir boşluk içerisinde uygulanamaz. Buna göre eğitim ve öğretim sistemlerinin, zayıf toplumsal katmanlar lehine olabildiğince dengeleyici avantajlar sağlayan ve eğitim-öğretim kurumlarının engelsiz ve verimli çalışmasını destekleyen bir dizi sosyal önlem ve yardım hizmetiyle eksiklerinin tamamlanması gerekir.

Üçüncü bir alan, çağdaş bir toplumun her yurttaşının devredilemez bir hakkı olarak yaşam boyu öğrenimi için gerekli programların sistematik ve uygun bir şekilde geliştirilmesi zorunluluğuyla ilgili bir konudur. Bu programlar yurttaşlara bilgi ve yeterliklerini yenileme ve de yaşlarından ve mali durumlarından bağımsız olarak farklı meslek yolları sunma olanağı tanımalıdır.

Son bir açıklama, medyayla ve doğrudan ya da dolaylı olarak eğitimle bağlantılı hakların korunmasını sağlayan mekanizmaların kontrolüyle ilgilidir. Geçmişte bu amaçla kullanılan bazı araçların çok etkili olduğu, diğerlerinin ise zaman içerisinde yetersiz ve uygun olmadığı ortaya çıktı. Bunun benzeri, böylesi süreçleri uygulamak için kullanılan kurumlar ve hizmetler için de söylenebilir.

Eğitim hakkının genişletilmesi genel olarak güncel koşulların ve bunların sorunlarının sistematik analizini ve de aynı zamanda güncel eğilimlerin ve gelişmelerin yakın gelecekte şeffaf bir izdüşümünü şart koşar.

Ve son bir açıklama: Bilgi, öngörüde olduğu gibi taleple bağlantılıdır. Ve belki de Amartya Sen şunu söylemekte haklı olabilir: "[...] önemli kazanımları öngörmek ne kadar zorsa, bunları talep etmek de o kadar zordur". Ancak eğitim ve öğretim sektörü çalışanlarının, bilgiyi kazanılması gereken bir hedef olarak da göstermesi vazgeçilmez bir ihtiyaçtır. Hatalardan ve ilüzyonlardan kaynaklı tüm tehlikeler dahil, bilgi - ve öngörüler - insanın durumunu iyileştirmeye dönük kolektif talebi desteklediği ve yönettiğinde güce dönüşür.



Kübra Gülay | Öğretmen Adayı

Kızma...

Sıcak. Huzur. Sevgi. Saygı. Yeşil. Güneş. Dağlar. Aile. Komşu. Sevgi. Arkadaş. Huzur. Memleket.

1980 yılında gözlerimi açtım. Dünyaya merhaba dedim. Bir tatlıydım bir tatlıydım ki... Ailemin ilk torunu, göz nuru... Ailemin her bir üyesi kız olmama çok sevindi, bir kişi hariç - o da babaannem-. Ya da bizim değişimle "ana". Evet biz öyle büyüdük, babaannemiz de bir anneydi bizim için - o yüzden hep "ana" derdik ona. Neden mi sevinmemişti kız olmama? Kızlar bu dünyada çok çekiyor derdi, bütün dünyanın yükü kadınların üzerinde derdi. O yüzden de, acıdığından, kız olmama sevinmemişti. Bir yandan da haklı mıydı sanki?

'Hayatta en güzel dönemim çocukluğum...' diyen insanlar vardır ya, ben de onlardan biriyim. Biz köyde doğduk köyde büyüdük, şehir nedir, nasıl bir yerdir hiç bilmezdik. Tabii ki Türkiye'nin başka illerinin de olduğundan haberimiz vardı, ama mesela İstanbul dediklerinde orayı bizim köy gibi hayal ederdim. Çocuk aklı işte...

Sen de elbet bizim köyümüze gideceksin, nereden geldiğimizi göreceksin, nerede doğup büyüdüğümü. Umarım o zamana kadar insanlar bütün doğamızı yerle bir etmezler... Ama varsayalım ettiler, o zaman şunu bilmeniz gerekir: Şimdiye kadar içtiğim en temiz en soğuk su oradadır. En güzel oyuncakları sorarsan? Taştan, tahtadan, çamurdan yaptığımız oyuncaklardı. Televizyonsuz, internetsiz büyümenin tadını doya doya çıkardık o zamanlar. Dışarı çıkıp gezdik tozduk. Bizim köyümüzün dağları çok meşhur. Zaten köyümüz de bir dağın tepesinde sayılır. Bir de bizim evimizin bir manzarası var - paha biçilemez -. Kapıyı açtığında, ki hep açık olurdu zaten, komşular girer çıkardı, herkesin evi, herkesin eviydi. Yabancı kelimelerini bilmezdik. Manzaraya geri dönecek olursak, karşıdaki dağlar alabildiğinçe uzanıyordu, dağların tepesinde kıstan kalan kar tabakaları duruyordu ve bir nefes alıyordun, bütün doğanın temizliği, vücudunu, zihnini temizliyordu sanki.

Benden bir sene ve iki ay sonra bir erkek kardeşim dünyaya geldi ve ben çok sevindim. Maceralarımızı beraber çizer beraber yaşadık. İlkokula beraber gider beraber geldik. Notlarımız çok iyiydi, hocalarımız da bizi çok seviyordu. Annem de sabah akşam tarlada mısır toplardı, lahana toplardı, odun taşırdı, evin işiyle meşgul olurdu ve babam Almanya'da olduğu için yeri gelir evin erkeği de kardeşim olurdu. Biz dedemlerle beraber yaşadık... Küçük içi tahtadan olan sonrasında ise dışı beton beton vurulan bir evde yaşadık... Annemle, anamla, kardeşimle, halamla, dedemle ve amcalarımın hep bir arada... Sobanın başına oturur, annemin topladığı mısır-

ları közde ısıtıp ısıtıp yerdik hep... Gelenimiz gidenimiz çok olurdu, o yüzden canımız hiç sıkılmazdı.

Benim çok uzun saçlarım vardı, taramayla hiç sevmeydim ama saçımın oynamayı çok severdim. İlkokuldaki kızların beni kıskandığını biliyorum. Ben de ne yalan söyleyim? Bu durum hoşuma gitmiyor değildi. Bizim okulumuzda horon ekibimiz vardı, bizim kızlar ve ben yöresel kıyafetlerimizi giyip horon teperdik. Çok hoşuma giderdi.

Babaannem ve dedem tartışıp dururlardı. Sevgilerini öyle gösterirdi birbirlerine. İkisi de çok komik insanlardı aslında, hayatımızı renklendirirlerdi hep. Tipik bir Karadeniz ailesiydik yani. Her gün bir başka maceramız olurdu böylece.

Babamı sorarsanız, o ben bildim bileli Almanya'daydı. Bizim için orada para kazanıyordu. Ama çok az kalmıştı, o da yanımıza gelecekti. Bize Almanya derlerdi ama, Avrupa'nın bir ülkesi olduğunu düşünmezdim, işte uzaklarda bir yerlerde çalışmak için bir yer olduğunu düşünürdüm. Babam bazen bize mektuplar, resimler yollardı, bizi özlediğini söylerdi. Resimlerin arkasına da hep bir not bırakırdı, o zamanlar çok modaydı öyle. Biz de onu çok özlerdik. Çok az görürdük onu. O yüzden dedem daha da bir baba rolünü üstlenmişti bizim için.

Tam dördüncü sınıfın sonu, karne zamanı yaklaşmıştı. Ben 10 yaşındayım. Yaz mevsimiydi. Her yer yeşil. Kuşlar oradan oraya uçuşuyordu, çiçekler rengarenkti, ağaçlardaki elmalar kıtır kıtır... İşte tam o zamanlar babam Almanya'dan gelmişti. Çok sevinmiştik! Hasret giderdik, oynadık gezdik tozduk. Yanımızda babam olduğunda bir başka oluyordu. Annemin babamın yanına gitmek istediğini babam yokken de biliyorduk zaten. Ayrı olmaktan dolayı annem çok mutsuz olurdu. Babamın geldiği o yaz döneminde işte, ikisi bir karar vermişlerdi.

Merhaba Almanya.

Babam anneme, kardeşime ve bana vize için başvuruda bulunmuş, ama henüz haber gelmemişti. Bana hislerimi sorarsan, hem üzülmiş hem de sevinmişim. Almanya'yı merak etmiyor değildim, nasıl bir yer, insanları buradan çok mu farklı diye düşünüyordum. Sonradan duydum ki babam bizi oraya götürmek istemiş, çünkü kendisi de mutsuzmuş ve vatanına geri dönmek istiyormuş. Ama annem ısrarla onu ikna etmiş, çünkü on seneden beri annem babamın yüzünü en fazla üç dört kere görmüş. Neyse... sonunda istikamet Almanya dediler. Okuldaki arkadaşlarıma bu haberi veremedim. Onlardan kopmak istemedim tabii ki. O yüzden sadece müdürümüze haber verdik. O da Almanya'ya gitmiş gezmiş biriydi ve bizim oraya gitmemizi istemiyordu. Geleceğimizin tehlikeye atılacağını düşünüyordu...

Eşyalarımızı topladık, hazırlandık, ama annem yoktu. Annem arabaya binmemişti. Bir ayrılıktan diğer ayrılığa sürüleniyorduk sanki. Yola çıktık. Annemin vizesi çıkmadığı için o

gelememişti... Maddi yönden dolayı babamla arabayla Almanya'ya gitmeye mecbur kalmıştık. Çünkü babam üç kişinin uçak biletini ödeyemezdi. Çok pahalıydı. Maceramız böyle başladı yani. İstanbul'a doğru yaklaşmıştık, önümüzde bir gümrük görüyordum. Galiba Kapıkuleydi adı. Üniformalı insanlar çıktı karşımıza, normal polislere benzemiyordu. Kardeşim ve ben üzerimize bir battaniye aldık ve arka koltukta saklandık. O kadar korktuk ki anlatamam. Neden saklandığımızı pek hatırlamıyorum, yanlış bir şey yapmıyorduk ki... Arabayla yavaş yavaş Düsseldorf şehrine yaklaştık.

Soğuk. Korku. Heyecan. Merak. Yabancı. Gri. Siyah. Beyaz. Beton. Taş. Yabancı. Korku. Soğuk.

Vardığımız sokak çok korkunçtu. Sokağın adı Kiefernstrasse. Köpekleri zincire bağlamışlar ve yanlarında gezdiriyorlar adamlar. Evlerin üstleri, önleri hep boyalı, çok tuhafıma gitti ilk bakışta. Her yer gri gri... Renkler vardı tabii ki evlerin üstlerinde ama bizim köydeki çiçeklerin renkleri gibi değil. Her şey yapmacık, doğal değil sanki. Bir gettoya gelmişiz meğer. Birçok yabancı insan var bizim gibi. Rock müziğini, punkları, rockçıları, kapının, camların önüne oturan ellerinde bira şişeleri olan insanları ilk kez bu sokakta gördüm. Sabahlara kadar içtiler, güldüler, oynadılar. Bir yandan korkuyordum tabii. Ama diğer yandan cana yakın insanlar olduğunu gördüm.

Kimseyi tanımadığımızdan ve dili bilmediğimizden dışarı çıkmamızı istemiyordu babam. Polis gelir sizi alır götürür diye korkuttu bizi, bize bir şey olur ayırır ondan diye korkuyordu aslında... Ben ve kardeşim uzun süreler hep yalnız kaldık evde. Babam işe gitmek zorundaydı. Dairemiz hemen giriş kattaydı. İnsanları sadece camdan görürdüm. Dilleri farklıydı bizden. Bazen o camın önünde çocuklar oyun oynardı. Bir seferinde Türkçe konuşan çocuklar gördük. Camdan doğru onlara "Siz Türk müsünüz?" diye sorduk. Ne bileyim galiba bir bağ kurabilmek istedik, dilimizi bilen birisi vardı sonuçta karşımızda. Onlar da "Yok biz Türk değil, Kürdüz" dediler. Ne demek istediklerini anlamamıştım, Kürt - Türk, ne fark eder, sonuçta aynı dili konuşmuyor muyduk? İlk kez Türk - Kürt ayrılığını orada yaşadım.

Lavabo bodrum kattaydı, yani evin içinde değil. Hiç yalnız gidemezdik, hep beraber giderdik kardeşimle, çok korkardık çünkü. Bir keresinde dayanamadık evden dışarı çıktık sokağa doğru, çünkü biz böyle dört duvar arasında yaşamayı bilmiyorduk, boğuyordu bizi. Babam da bizi gördüğünde çok kötü kızmıştı bize...

Televizyonumuz vardı, ama Almanca olduğu için hiç bir şey anlamıyorduk. Kimsemiz yoktu, annemizin gelmesini ipe çekiyorduk. Ben evin kadın rolünü üstlenmişim on yaşında, eve yemek yapardım, çamaşırları yıkarardım, kardeşime teselli verirdim. Babama kavuştuk diye sevindik aslında, ama o da sabah akşam çalıştığı için yüzünü çok az görüyorduk. Gececi olurdu çoğu kez. Bazen geceleri di-

"Aşağıdaki metinler, Duisburg-Essen yapılan metin üretimi dersi kapsamında birinci ve ikinci kuşaktan yakın çevrele hareketle hikayelerini kaleme almış ve narak, bu sayıda PoliTeknik okurlarını"

Aşağıda okuyacağınız Türkistik Bölgeleri Fatma Yılmaz'ın kaleminden çıkan hikayeleri ve yaşadıklarıyla hayatlarında iz bırakan yola çıkarak oluşturulmuştur."

şarıdan rock müzik sesleri gelirdi içeri, ilk duyduğumuzda çok korkup sarılmıştık birbirimize, ağlamıştık...

Çoğu zaman geceleri üzerimize yorgunluk çeker hikayeler anlatırdık. Daha güzel günleri ve geleceğimizi hayal ederdik.

Hani o uzun, güzel, kıvrıkcık saçlarımdan bahsetmişim ya, onları kesmek zorunda kaldık. Annem yoktu, yıkaması kurutması zor oluyordu. Çocukluğumun da o saç tellerinin yere düşüşü gibi birden yok olduğunu düşünmüştüm o gün...

O yaşadığımız, annesiz geçen, iki ay beni Almanya'dan o kadar soğuttu ki, sonrasında da hiç ısınmadım. Babama da kızamıyordum, çünkü hayat şartları ne yazık ki bunları gerektiriyordu. Bazen içimden "İnşallah annemin vizesi çıkmaz da geri döneriz!" diyordum... Çünkü o iki aydan sonra, memleketimi, arkadaşlarımı daha da özlemiştim.

Annemi havalimanından almaya gittiğimiz gün, ilk rahatça dışarı çıkabildiğimiz gündü. Anneme kavuşmuştu! Sarıldık birbirimize, saatlerce ağladık... Annem gelir gelmez hemen temizlik işine başladı, kardeşlerime bakma yine bana düştü yani. Bizden beş sene sonra bir erkek kardeşim daha dünyaya geldi. Benimse Allah'tan tek dileğim bir kız kardeşti. Bana destek olurdu, yoldaşım olurdu diye çok diliyordum bunu Allah'tan.

Okul hayatımda iki senemi kaybettim Almanca yüzünden. Üçüncü sınıftan başlatıldılar bizi. Frau Schulte diye bir öğretmenim vardı, onun sayesinde okuluma alılabildim ve Almanca'yı çat pat olsa da konuşabilmeye başladım. Yine başarılı bir öğrenciydim, tek problemim yeni dildi. Babam karate yapmayı çok sevdi, o yüzden bizi de karate kurslarına götürdü. Birçok sosyal faaliyete katılmaya başladım. Hem karateye giderdim hem de bizim Kiefernstrasse'de dersane gibi bir yer vardı. Oradakiler sağ olsun bize çok yardımcı oldular. Biz derken, beni ve farklı farklı ülkelerden gelen çocukları kastediyorum. Geziler organize ederlerdi, Almanca öğrenmemize yardımcı olurlardı...

1993 yılında nihayet bir kız kardeşim dünyaya geldi. O kadar sevindim ki, havalara uçtum sevinçten. Annem işten işe koşuşturduğu için benim elimde büyüdü sayılır. On üç yaşında bir kız için bunlar gerçekten kolay değildi... Babaannemi artık daha iyi anlıyorum, ona hak veriyorum yaşananlardan sonra...

n Üniversitesi Türkistik Enstitüsü'nde
da hazırlanmıştır. Öğretmen adayları
eriyle gerçekleştirdikleri söyleşilerden
e kuşaklararası bir çalışma örneği su-
a buluşturmuşlardır.

ümü öğrencilerinden Kübra Gülay ve
ayeler, kendileri için büyük önemi olan
an yakınlarıyla yaptıkları söyleşilerden

Fatma Yılmaz | Öğretmen Adayı

Göç

Herkes böyle tanımlasa da bir göç-ten daha fazlasıydı bizim için. Bavul-larımız eşyadan çok umutla doluydu. Bu zamana kadar yaşadıklarımız, ge-ride bıraktıklarımız, ve gitmek için yeterli olan hayallerimiz. Babam İz-zet ve birçok baba için mutlu ve gü-vende olmak adına farklı bir seçenek. Daha doğrusu son şans. Biliyoruz na-sıl bir his. Her şeyimizi geride bırakıp her defasında ayaklarımız geri gitse de, bırakmak zorunda oluşumuz. Ba-bamdı ilk ayrılan, annem, ben ve kar-deşlerim geride kalan. Aramızda olan mesafeden çok özlem. Ama en özel-i sabretmek. Çok değil birkaç ay sonra biz de gitmek için hazırдық. Bir arada olmak her şeyden değerliydi, o yüzden fazla düşünmeden, hazırlıksız bir şe-kilde 1968 yılında ilk kez Almanya'ya yol aldık. Babam bu sırada Soest şeh-rinde Deutsche Bahn'da makinist ola-rak çalışıp bizim düzenimizi kurma-ya başlamıştı. Ama beklediğimiz gibi bu gidiş uzun süreli olmadı, okulda çı-kan sorunlar, ani bir kararla tekrar anavatana dönmemize neden oldu. Bu ayrılık hiçbirimiz, ama özelli-le annem tarafından hazmedileme-di. Bir değil, iki değil onu sürekli ağ-larken yakalıyordum. Resimlere da-lıp, arkalarına notlar yazıyordu. Niye-ti, gurbette ailesinden uzak olan eşini teselli etmekte. Ama asıl teselliye ihti-yacı olan kendisiydi. O bizimle, yani dört erkek evladıyla başetmeye çalışırken, kocasına hasretti ve bunu haz-medemiyordu. Bundan ötürü 1970'in son aylarında son kez Samsun'a veda edip Almanya'ya göçümüzü başlattık. Bu sefer babam bizi Duisburg-Wedau şehrinde bekliyordu.

Kendimizi ifade edebilmeyi ilk ge-lişimizde öğrenmiştik. Bu sefer daha kolay bir başlangıç yapacağımızı bili-yorduk. Sıkıntısız bir şekilde meslek öğrenimime başlayıp araba kaporta-cısı olmayı iple çekiyordum o sıralar-da. Bundan sonra huzurlu bir hayat bekliyordu bizi bundan emindik, ba-bamın hayalleri bizi de sarmıştı artık çünkü.

Ama hiç beklemediğimiz bir anda, gelişimizden sadece 6 ay sonra, hiç beklemediğimiz bir misafir ve hiç bek-lemediğimiz bir haber. O an aklımdan geçenler ve gerçek olmaması için di-limdeki dualar.

Babam işkazası geçirmiş ve ameli-yata alınmış. Hastaneye vardığımız-

da hala ameliyatta olduğunu öğrendik ve beklemeye başladık. Bir saat değil, iki saat de değil tam sekiz saat bekle-dik. O sekiz saat boyunca ne annemin, ne de benim ağzımı bıçak açmadı. Korkuyorduk. Ne söyleyebilirdik ki za-ten? Olacaklardan korkuyorduk, belir-sizlikten korkuyorduk, aklımıza dahi getirmek istemiyorduk onun için ko-nuşmamak en iyisiydi.

Beklemenin ne kadar zor olduğ-u nu o gün anladım. Sonunda iyi olaca-ğımı bilseydim 365 gün de beklerdim bir ömür de. Ama bu belirsizlik, bu be-lirsizlik insanı mahfedyordu. O sekiz saat sonunda olanın basit bir iş kazası değil, bir kurşun olduğunu öğrendim.

Babam vurulmuş muydu yani? Bize iş kazası diye yutturmaya çalıştıkla-rı aslında bir kurşun muydu? Köyde-ki maganda kurşunlarından kaçıp Almanya'nın kurşununa mı yakalan-dı benim babam? Daha sorularıma ce-vap bulamamışken, annem sorup du-runca ona verebilecek bir cevabım ol-madığından sadece 'hiç' dedim. Çün-kü şu an yaşadıklarımız bir kelime-ye bir cümleye sığamazdı. İnsan aklı-nın basit kalan sözlerle ifade edebile-ceği bir durum değildi. Bu korkunç ka-bustan beni uyandıracağımı sandığım hemşire, babamın uyandığını söyle-yince kalbimdeki yükü bir anlık ata-bildim. Babam gözlerini açar açmaz kazaydı diye tekrar tekrar mırıldan-maya başladı, 'Paul' yakın arkadaşydı ve atış kursundan olan tüfeğiyle şaka-lasırken kalan bir saçmayla yanlışlık-la vurmuştu onu. Onun daha genç ol-dugunu ve üzerine gitmememiz gerek-tiğini söylüyordu. Ama sen de babasın, senin de evlatların var, seni bu hale getirmeye ne hakkı vardı diye haykır-mak istiyordum. Bir yanda babamı vu-ran adam, bir yanda kendisini vuran adamı koruyan babam ve tam ortada artık ne düşüneceğini şaşırmış ben ve feryat eden annem vardı.

36 saat. 36 saat dayanabildi ba-bam. Doktorlar bütün organlarının büyük hasar gördüğünü söylemişti ama insanoğlu işte. İnanmıyor, vazge-çemiyor. O 36 saat içinde çok dua et-tim. Başımızdan eksik olmasın, o kur-duğu hayali gerçekleştirelim, güzel bir hayatımız olsun Almanya'da diye. Ne kadar gurbet olsa da aile olduktan son-ra her şeyi aşabilirdik. Hem buraya geldikten sonra her şey güzel olmaya-cak mıydı? Bunun için memleketimi-

zi terk edip buraya gelmemiş miydik? Türkiye'de zengin değildik belki ama mutluyduk, imkanlarımız yoktu ama babamız vardı. Şimdi yok. Artık yok.

Babam 23 Haziran 1971'de hayata gözlerini yumdu. O öldüğünde henüz 37, annem dul kaldığında 34, ben ye-tim kaldığımda 16 yaşındaydım.

Peki o iş arkadaşına ne mi oldu? Babam ifadesinde ne kadar kaza ol-duğunu belirtmiş olsa da, o adam se-kiz ay hapis cezasına çarptırıldı ve sekiz ay sonunda anneme aylık 200 Mark ödeme mecburiyeti olmasına rağmen, bu görevini yerine getirmek istemediğinden malını mülkünü eş-i-ne devredip kağıtsız çalışmaya başla-yarak kendini kurtardı. Ve hayatını is-temeden de olsa kararttığı bu aileyi bir daha ne aradı ne de sordu.

Yıllar acımızı dindirmedi, ama alışmamızı sağladı. Artık evin dire-ği bendim, kardeşlerime umut veren, annemin tutunacağı dal. Ama gurbet-te yaşadığımız acı babamın ölümüyle son bulmadı. Hani insan kötü bir ya-şanmışlıktan sonra toparlanmaya ça-lışır ya. Ben de babam için, ailem için o çok istediğimiz hayatı istedim. Onca şeyi geride bırakıp babamı da kaybet-tikten sonra artık her günümüzün gü-zel geçmesini dilerken, 1985 yılında yine bir acı olay bizi yıkmayı başardı. Yine çok erken, yine çok ani, bu sefer annem bizleri öksüz bıraktı.

O günden sonra Türkiye'ye geri dö-nebilirdik. Çünkü o umutla dolu ba-vullarımız artık hüznle ve kayıp-larla doluydu. Keşke hiç gelmeseydik düşüncesi belki hepimiz için geçer-liydi. Ama geri dönmek o kadar da kolay değildi. Bizi buraya bağlayan Almanya'nın kendisi degildi, ama kur-duğumuz ailelerdi, eşlerimizdi, evlat-larımızdı. Şimdi geri dönmeye kalk-sak, çocuklarıma yaşatacağım şey yine gurbet olmayacak mıydı? Hayatı-mın en önemli dönemini Almanya'da geçirdim, yani burdan kopmak be-nim için de çok zor. Ben Türk'üm ama 45 yıldır Almanya'dayım. Yani her gurbetçi gibi, Almanya'da Türk, Türkiye'de Almancıyım. İki dünya arasında sıkışıp kalmış bir gurbetçi.

Yaşanan zorluklara karşı yine de başarılı olmayı başardım. Okulumu bitirdim. Ama içimde hala bir özlem... Gurbet kelimesini Almanya'ya vardı-ğım güne kadar tam olarak anlaya-mamıştım. Acı ve üzücü bir şeymiş meğer...

Türkiye'de yarım kalmış bir haya-tım vardı, onu tamamlamam gereki-yordu. 2005 yılında kararımı verdim. 2006'da 26 yaşında büyük adım attım.

Merhaba Türkiye. Ben döndüm.

Almanya'da yabancı, Türkiye'de Al-mancı. Bu söz alnıma mı yazılmıştı? İnsanlar bana „Sen delirdin mi? Ne yapacaksın yalnız başına Türkiye'de, evli değilsin, işin yok gücün yok.“ di-yordu. Ama ben herkese başaracağı-mı gösterecektim. Almanya'da eğiti-mimi tamamlamanın, gurbette yaşı-manın avantajları da vardı. Kendime güvenim vardı ve başaracağımı bili-yordum. Almanya'da da kendi işimin sahibi olmuştum, bakkal açmıştk ailemle, terzilik yaptım bir süre, bir süre de lokantamız vardı, yani epeyce tec-rübem olmuştü çalışma hayatında. Memleketim Trabzon'da da bir lokan-ta açtım sonunda. Ama bir süre son-ra fark ettim ki buranın sistemi ve iş sektörü Almanya'dakinden bambaş-ka. İnsanlar ne yazık ki emeğinin kar-şılığını alamıyorlar. Ya yerlerde sürü-nüyorsun ya da her şey torpille oluyor. Açtığım lokanta işinde zaman zaman epey zorluk çektim, hem maddi hem manevi, ama bunların üstesinden ge-lebildim, çünkü ben daha kötülerini yaşamıştım...

Trabzon'dan köyümüze vardığı-m-da yöresel kıyafetlerimizi giyerdim. Benim için yabancı veya garip bir şey değildi bu, burası benim büyüdüğüm yerdı...

Dükkanı açtıktan iki sene sonra ev-lendim. Eşim bana büyük bir destek oldu, yol arkadaşım oldu.

Artık aradan çok zaman geçti ve şimdi Almanya'ya dönmeyi aklımın ucundan bile geçiremiyorum. En çok neyi özledin diye sorarsanız tek bir ce-vabım olur: Berliner. Almanların en güzel tatlılarından bir tanesi.

Bu yazdıklarım sayesinde beni ve yaşamış olduğum hayatı belki daha iyi anlarsın. Umarım senin hayatın benimkinden daha iyi, daha kolay, daha başarılı geçer biricik kızım.

Annen



Çeviri: PoliTeknik

Marlis Tepe | Eğitim ve Bilim Sendikası Başkanı - Almanya

Sendikalar ve Eğitim Hakkı



Eğitim bir insan hakkıdır. Eğitim ve öğretimde artan ticarileştirme ve özelleştirme eğilimleri ve elbette okulda eğitim alma olanağı bulunmayan ve sayıları yüz binleri bulan sığınmacı çocukları karşısında buna ne kadar vurgu yapılırsa azdır.

Dünya genelinde iyi bir kamusal eğitim için çalışmak

Eğitim ve Bilim Sendikası (GEW) Almanya'da okul ve üniversitelerde, erken çocukluk eğitimi, meslek eğitimi ve mesleki eğitim kuruluşlarında, araştırma ve yetişkin eğitimi alanında istihdam edilen 280.000 çalışanı temsil ediyor ve iyi iş koşulları ve Almanya'da ve dünya genelinde daha iyi bir kamusal eğitim verilmesi için mücadele ediyor. GEW bunu tek başına değil, aksine Eğitim Enternasyonaline (Education International) üye diğer sendikalarla gerçekleştiriyor. Eğitim Enternasyonaline dünyanın en büyük sendikal çatı örgütüdür. 170 ülkeden 400 sendika bu çatı altında örgütlenmiştir. Bunlar 30 milyonu aşkın pedagogun haklarını savunmakta.

Eğitim hakkı 10 Aralık 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi'nin 26. maddesinde belirlenmiştir:

- Her şahsın öğrenim hakkı vardır. Öğrenim hiç olmazsa ilk ve temel safhalarında parasızdır. İlk öğretim mecburidir. Teknik ve mesleki öğretimden herkes istifade edebilmelidir. Yüksek öğretim, liyakatlerine göre herkese tam eşitlikle açık olmalıdır.

- Öğretim insan şahsiyetinin tam gelişmesini ve insan haklarıyla ana hürriyetlerine saygının kuvvetlenmesini hedef almalıdır. Öğretim bütün milletler, ırk ve din grupları arasında anlayış, hoşgörü ve dostluğu teşvik etmeli ve Birleşmiş Milletlerin barışın idamesi yolundaki çalışmalarını geliştirmelidir.

- Ana baba, çocuklarına verilecek eğitim türünü seçmek hakkını öncelikle haizdirler.

Birleşmiş Milletler (UN) üyesi ülkelerin devlet ve hükümet başkanları, 2000 yılında Dakar'da ilki düzenlenen Dünya Eğitim Zirvesi'nde kabul edilen "Herkes Eğitim" eylem planında ve New York'ta, BM Genel Kurulu'nda, eğitim hakkının gerçekleştirilmesini öngören Binyıl Kalkınma Hedefleri'ni kabul ede-

rek sorumluluk üstlenmiş ve tüm çocuklara 2015 yılına kadar temel eğitime erişimi sağlama sözü vermişti. Bu söz ne yazık ki yerine getirilemedi. Bu yıl yayımlanan UNESCO Dünya Eğitim Raporu aslında birçok düzelme olduğunu, ancak yaklaşık 58 milyon çocuğun hâlâ ilkökula gidemediğini ortaya koymaktadır. Gelecek 15 yıl içerisinde "herkese eğitim" hedefini nihayet gerçekleştirmek için şimdi yeni bir deneme başlatılmak isteniyor. Devlet ve hükümet başkanları Eylül 2015'te New York'ta toplanan BM Genel Kurulu'nda sürdürülebilir bir kalkınma için on yedi yeni hedef belirledi (Sustainable Development Goals - SDG).

Sürdürülebilir kalkınma için yeni küresel hedefler

GEW Eğitim Enternasyonaline ile birlikte, son iki yılda, bu küresel 2015-sonrası-gündeme kendi belirlediğimiz bir eğitim hedefinin de alınması için çok uğraştık. Ve bunu başardık. SDG'nin 4. eğitim hedefi şunu talep ediyor: "İçselleşici (inklusiv), eşit ve nitelikli bir eğitimin garanti edilmesi ve herkesi kapsayan bir yaşam boyu öğrenim olanağının desteklenmesi". Eğitim hedefinin kapsadığı on altı hedefte,

GEW bu hedeflerin arkasında. BM'in sürdürülebilir kalkınma için öngördüğü yeni 2030 gündemi, her ne kadar kâğıdın bir sabır taşı olduğunu bilsek de, gelecek yıllarda gerçekten özlu ilerlemeler kaydetmek için iyi bir zemin sunuyor. Siyasetin sözünü tutması için baskı yapmaya devam etmeli ve eğitim hakkının herkesi kapsayacak biçimde uygulamaya geçmesi için gerekli mali kaynakları hazır bulundurmamız. Federal hükümetten GSYH'nın yüzde 0,7'sini kalkınma işbirliğine yatırmasını ve kalkınma işbirliği kapsamında temel eğitime ayrılan mali kaynakların büyük ölçüde arttırılmasını talep ediyoruz. Sivil toplum örgütleri ve sendikaların biraraya geldiği ve her yıl kamuoyu önüne çıktığımız, dünya genelinde iyi eğitim için düzenlenen küresel bir eğitim kampanyasıyla bunu savunuyoruz.

Çocuk işçiliği yerine eğitim

Çocuk işçiliğinin sonlandırılması bizim için çok önemli bir konu. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) dünya genelinde 168 milyon çocuk işçi olduğundan hareket ediyor, bunların 120 milyonu 5 ila 14 yaş arası çocuklardan oluşuyor. Ergin olmayan bu çocukların bü-

ler yarışmasıyla yapılan derslerin de nesnesi oluyor. GEW Vakfı "Fair Childhood" ile Arnavutluk'ta, Burkina Faso ve Hindistan'da çocuk işçiliğiyle mücadele ve iyi bir okul eğitimi için çalışan sendikal ve diğer ortaklarımızı destekliyoruz.

Alman okul sisteminde harekete geçilmesi gereken alanlar

GEW Alman okul sisteminde de hâlâ harekete geçilmesi gereken alanlar olduğunu görüyor, çünkü herşeyden önce okullar içselleşici olmaktan çok uzak. OECD tarafından düzenli aralıklarla yapılan PISA araştırmaları, çocukların sosyal artalanının, yoksulluk koşullarında yaşamanın, göç ve engelliliğin eğitim fırsatlarını oldukça sınırlandırdığına ilişkin okul yaşantısından edindiğimiz kendi izlenimlerimizi onaylıyor. Federal hükümetin güncel ulusal eğitim raporu ile ırkçılıkla mücadele dairesinin raporu, aslında geçmiş rapor dönemleriyle karşılaştırıldığında göç kökenli insanların günümüzde eğitime daha iyi bir katılım sağladığını, ama eğitim, çiraklık ve mesleğe erişimlerinin göç kökenli olmayan yaşlılarının gerisinde kalmaya devam ettiğini öne çıkartıyor. Çokboyutlu ayrımcılık Alman eğitim sisteminde başarıyla geçmeyi engelleyen zorlukları arttırıyor. Eğitim sendikası olarak bu durumun değişmesi için çalışmak istiyoruz.

Sığınmacı çocukları için de eğitim

Savaşlar, silahlı çatışmalarla yürütülen anlaşmazlıklar ve şiddet nedeniyle insanlar kaçıyor. Servetin ve egemenliğin eşitsiz dağılımı da, açlık felaketleri ya da iklim değişikliği birçok insanın eğitim hakkından yararlanamamasının nedenleridir. Almanya'da güncel olarak yaşanan yoğun sığınmacı ve aynı zamanda Avrupa Birliği (AB) ülkelerinden gelen işgücü göçü, okul, çocuk yuvası ve farklı eğitim kuruluşlarında çalışan üyelerimiz için üstesinden gelinmesi gereken yeni sorumluluklardır. "Resmi evrak başarsızlığın nedeni olmamalı" adlı bir araştırmanın yardımıyla, ülkemizde yaşayan tüm çocukların - yasal ikamet statüleri bulunmayanlar da dahil - eğitim hakkının mantığına uygun olarak eğitim alıp almadıklarını inceledik. Ne yazık ki durum beklendiği gibi değil. Bunun değişmesi için, yönetmeliği tanıtmak ve uygulamak amacıyla yasal bir uygulama paketine ihtiyaç var. GEW eğitim hakkının Almanya'da yaşayan herkes için gerçekleştirilebilmesi amacıyla, siyasete yönelttiği kendi önerilerini ve eylem tavsiyelerini kısa süre önce "eğitim bekleyemez" adlı talebiyle tanıttı.

EĞİTİM VE BİLİM SENDİKASI (GEW) ALMANYA'DA OKUL VE ÜNİVERSİTELERDE, ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİ, MESLEK EĞİTİMİ VE MESLEK İÇİ EĞİTİM KURULUŞLARINDA, ARAŞTIRMA VE YETİŞKİN EĞİTİMİ ALANINDA İSTİHDAM EDİLEN 280.000 ÇALIŞANI TEMSİL EDİYOR

ilk kez ilk ve orta öğrenimin başarıyla tamamlanması ve erken çocukluk eğitimine erişimin sağlanması şeklinde bir genişlemeye ve tanımlamaya gidiyor. Aynı biçimde tüm gençlerin okuma, yazma ve hesap yapmayı öğrenmesi hedefleniyor. Sendikal amaçlarımız için alt hedeflerden özellikle 4.7 önemli. Burada "sürdürülebilir kalkınma ve yaşam tarzları eğitimi, insan hakları, cinsiyetlerin eşitlenmesi, barış ve şiddetin dışlanması kültürü, dünya yurttaşlığı ve kültürel çeşitliliğe değer verilmesi ve kültürün sürdürülebilir kalkınmaya katkısı gibi yeterlik ve nitelikler aracılığıyla, sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için tüm öğrenenlerin gerekli yeterlik ve nitelikleri edinmesi" talep edilmektedir.

yük çoğunluğu tarımda ve ev işlerinde çalışıyor, ama aynı zamanda ticarette, sanayide ve madenlerde de bu çocuklar ağır işlerde çalışmak zorunda. Bu çocukların işlerde çalıştırılarak sömürülmesi suçtur, çünkü bu onların gelişmesine zarar vermekte ve iyi bir yaşam sürdürmenin fırsatlarını ellerinden almakta. Çalışmak zorunda kalan çocuklar çoğu durumda okula gidemiyor. Eğitim alamadıklarında da yoksulluğun kısır döngüsünden kurtulamıyorlar. GEW insanların artık çocuk emeğiyle üretilen ürünleri satın almaması ve hatta bunları kınaması için, "Çocuk İşçiliği Yerine Eğitim" sloganıyla Almanya'da bir bilinç yaratıp, duyarlılığı arttırmak istiyor. Böylece çocuk işçiliği, örneğin çocuk işçiliğinden arındırılmış bölge-

Gewerkschaft
Erziehung und Wissenschaft





Eğitim Hakkının Genişletilmesi Üzerine

Kamunun finanse ettiği eğitim şimdiye kadar çocuk ve gençleri kapsayan zorunlu eğitim süresiyle sınırlı kalmıştır. Herkes için eğitim bundan fazlasıdır: Okul öncesi çağdaki çocukların oyun oynama ve keşfetme olanakları, göçmenlere eğitim açığını kapatmaları için ya da okuma bilmeyen yetişkinlere eğitim verilmesi, mesleki eğitim, ebeveynlerin ya da yaşlıların geliştirilmesi. Bu sunuların maliyeti büyük oranda ilgililerin kendisi, sivil toplum örgütleri, vakıf ve bazen de işverenler tarafından, ama kolektif olarak progresif vergiler üzerinden karşılanmamaktadır.

Çocukluk ve gençlik döneminin yaklaşık 11 yılı boyunca eğitim ve öğretim (henüz) geniş ölçüde ücretsizdir. Zorunlu okulların, İsviçre’de adlandırıldığı şekliyle “halk” okullarının öncesinde ve sonrasında ise, aileler, ebeveynlerin üstlendiği ödenek ve ücretler biçiminde yansıyan önemli giderlerle karşı karşıya kalıyor. Hatta eğitim ve öğretimin üçüncü aşaması, finansal birikim olmaksızın çoğu durumda ancak kredi ve borçlarla finanse edilebilir.

Eğitim vergiler üzerinden finanse edilmelidir

Eğitim hakkının genişletilmesi demek, bu nedenle ilk başta eğitimin finanse edilmesi demektir. Vergiler için yürütülen amansız rekabet, şirketlere ve varlıklı bireylere kolektif sorumluluklardan kaçmaya izin veriyor. Novartis’in eski patronu kaçırdığı milyarlarca vergiyle Monako’dan el sallarken, aynı anda ülkesindeki eğitim arızı kısıyor. Bunun yerine üniversite öğrencilerine kârlı yatırımlar yapılmasına olanak sağlayan ve onları ömür boyu borçlu ve bağımlı kalmaya sürükleyen, neo-liberalizmden ilham almış “yükseköğrenim hisse senetleri” ilk kantonların desteğini almaya başladı. Eğitim bugünkü anlayışımıza göre çocuk ve gençlik döneminin salt okulla sınırlı bir perspektifi olmanın ötesine geçtiği, yaşam için bir erzak çantasından ibaret olmadığı, aksine tüm yaşama yayılmış bir süreç olduğu için, insan hakkı olarak farklı kavranmakla kalmamalı, aynı zamanda daha kolektif ve dayanışmacı tarzda finanse edilmek zorunda olmalıdır.

Süslü sözlerle rağmen eğitimde gidilen kısıtlamalar

Yapılan tasarruf başta en zayıfları vuruyor: Yabancı bir dil konuşan çocuklara sunulan Almanca olanakları yarıya indiriliyor, artan harçlar ebeveynlerin üzerine yükleniyor. Çocuk yuvası, oyun grupları, ev ödevi yardımlarının maliyeti artan gelirin hemen erimesine neden oluyor. ABD’ne ya da

yoksul ülkelere kıyasla bu belki de üst perdeden sızlanmak olarak görülebilir. İyi bir eğitimin refah için önemini vurgulayan süslü siyasi sözlerle rağmen, ücretsiz ilköğretim ve ödenebilir yükseköğrenim ilkesinin varlıklı ülkelerde de altının oyuluyor olması kaygı vericidir. Maliyeti ailelerin sırtına yüklemeleri kendilerinden talep edildiğinde, bağımlı ve borçlu ülkeler kendilerini pek savunabilecek konumda olamayacaklardır.

Daha iyi bir geleceği düşünmek

İsviçre’de eğitim hakkının genişletilmesini öngören içeriksel bir dilek listesi bir hayli uzun:

- Ücretsiz okul öncesi oyun grupları ve ücretsiz gündüz bakım yapıları
- Keşfetme, hareket ve oyun olanaklarının, okul dışı dahil, güvenli ve özgürce erişilebilir olması
- Lise bitimine kadar ücretsiz ve harçsız eğitim zorunluluğunun bir hak olarak yasal ikamet statüsüne sahip olma-

LCH

DACHVERBAND
LEHRERINNEN
UND LEHRER
SCHWEIZ

yan ailelerden çocuk ve gençlere tanınması (“Sans Papiers”).

- Eğitim açığını kapatma olanağı sunarak, meslek eğitiminin ya da lise mezuniyetinin, ücretsiz tamamlanması ve sığınmacı ve göçmen çocuk ve gençlerini de kapsaması

- Yüksekokullarda öğrenci harçlarının her dönem için 2000 Euro’yu aşmaması ve görülen ilk yükseköğrenim ve niteliklendirme için burs sağlanması

- Yetişkinlere, özellikle de ebeveynler, bilişim teknolojisini, matematiği, okumayı ve konuk ülkenin dilini bilmeyen insanlar ve yaşlılara eğitim kuponu dağıtılması

- Konuk ülkede 6 yıl boyunca zorunlu eğitime katılan çocuk ve gençlere ikamet hakkı tanınması

Eğitimde de ICH-AG (Serbest Mesleğe Geçiş Desteği)

İsviçre Öğretmenler Çatı Örgütü LCH’nın parlamento seçimleri öncesinde gündeme oturttuğu “Harmomat’ın da” gösterdiği gibi⁽¹⁾, böylesi tekliflerin günümüzde kamuoyunda esen farklı rüzgâlar nedeniyle kabul edilmesi pek mümkün değil. Baskın gelen neo-liberal düşünce tarzı 30 yıldır daha fazla özgürlük ve daha az devlet, özel kişisel inisiyatif ve varlıklı ve yüksek gelirli insanlardan olabildiğince az vergi alın-

masını talep ediyor. Orta Avrupa ülkelerinin progresif vergilerle finanse edilen nitelikli bir eğitimi daha ne kadar sunabileceği giderek kuşku uyandırmaya başlıyor. İletişim, enerji ve hatta su özelleştiriliyor. Neden eğitim de özelleştirilmesin ki? On yıl önce İsviçre’de ya da Avrupa’da çocuk ve gençler için yükü birlikte paylaşılan ve ücretsiz bir eğitimin özelleştirilmesi düşüncesini tasarlamak dahi delilikti. Günümüzde ise kolektif-demokratik yönelime sahip devlet düşüncesinin çözülüşüyle uğraşmak zorundayız.

Eğitim mezuniyetlerinin küreselleştirilmesi ve ticarileştirilmesi

Neo-liberal pazar ideolojisiyle birlikte ölçme, karşılaştırma ve sınama şeklinde gerçekleşen dizginsiz bir rekabet yerleşik hale geldi. Mezuniyetler giderek uluslararası ölçekte sertifikalandırılıyor. Beklenti tanımlaması eğilimsel olarak öğrenci veren okul kademelerinden, öğrenci kabul eden ve kendileri de

muyor. Bu nedenle daha sınırlı ayrıcalıklara sahip kesimler de, kamusal eğitim olarak adlandırılan şeye zaman, para ve emek harcamaya değip değmeyeceğini sorguluyor. Kişisel olarak (artık) herhangi bir avantaj beklentisi olmayan, eğitimini kendisi karşılayabilen ve sağlık ve emeklilik sorunlarıyla yaş piramidinin üst bölümlerinde kendine yer edinmiş olan bir kimsenin, kamusal eğitim giderlerinin finansmanına katkı sunmak istemesinin iyi nedenleri olmalı.

Siyasi aydınlatma yolu hazırlar

Eğitim hakkının genişletilmesi için yukarıda sıralanan öneriler siyasi hamlelerin yönünü açıkça gösterir:

1. Kamusal ve ücretsiz eğitime engel oluşturan yaş sınırları kalmak zorunda: Eğitim yaştan bağımsız olarak gerçekleşir.
2. Eğitimin yasal olarak ülkede bulunan, sağlıklı “normal” yurttaşlara yönelmesi daha geniş çerçevede el alınmak zorunda: Eğitim tüm insanlara ulaşmalı.
3. Toplum ve dolayısıyla devlet eğitimi sunularını elinde bulundurmalı ve bunları finanse edebilmelidir.

Böylesi hedefler ancak etik-düzgün tarzda gerçekleştirilebilir, işletme ekonomisi bakış açısından onlar cazip değildir. Bunun arkasında toplumu toplum yapan belirli bir anlayış yatıyor. Ulusal ekonomi açısından elde edilen kazanç artan memnuniyet, esenlik ve sağlık, huzurlu ve güvenli koşullar ve artan yenilik potansiyelidir. Kârı arttırma peşinde koşan yağmacıların önünde sürüklediği ekonomi ise, sürdürülebilir kalkınmalar yerine, öngörülemez hisse senedi fiyatlarına ve bir önceki çeyreğin bilançosuna ve onun bonus ödemelerine göre yönünü belirlemektedir. Gereksinime göre olabildiğince ucuz ve hareketli bir işgücü herhangi bir yerden ithal ediliyor. Yatırımcılar açısından, devletin şimdiye kadar kendisi tarafından sunulan eğitimin kârlı bölümlerini şirketlere bırakması, ama giderleri karşılamaya devam etmesi son derece ilginç bir olay olurdu.

Böylece karşı karşıya olunan görev, eğitimi toplumun kolektif ve böylece progresif vergilerle birlikte finanse edilen devletin sorunu olarak gören, seçme ve seçilme hakkı bulunan insanlardan oluşan bir koalisyon bulmak ve oluşturmaktır. Bu açıdan bakıldığında eğitim vazgeçilemez bir değerdir, başının üstünde bir çatı, suya erişim, sağlık hizmetleri ve internet gibi bir insan hakkıdır.

Artık salt seçkinlere mi eğitim?

19. yüzyılda kitlesel, kamusal ve devlet talimatıyla verilen eğitim, ulusal devletlerin rekabet gücünü arttırmak ve onları ileriye taşımak için siyasi ve ekonomik bir hedefti. Günümüzde ise aslında yaşam boyu eğitimden çok söz ediliyor, çünkü eğitim ile özel ve de ulusal gelir arasındaki ilişki apaçık ortada duruyor. Ancak küreselleşmeyle birlikte nüfusun en varlıklı %10’nun yerel çevreyle ilişkileri azalıyor. Onlar güvenli ve vergilerin düşük olduğu yerlerde oturuyorlar, kolayca özel bir eğitim alabilir ve bunu dünyanın her yerinde yapabilirler. İyi bir eğitim (artık) birçok Avrupa ülkesinde işsizlikten koru-

⁽¹⁾ Harmomat: http://bildungstag.ch/images/Dokumentation_2015/harmomat_schweizerbildungstag2015.pdf

Yeni Sığınmacılarla Birlikte Küreselleşmenin Sonuçlarını Herkes Hissetmeye Başlıyor - Bu Kalıcı bir Hareketlilik ve Farklılık Politikası Geliştirmek için bir Nedendir

Sığınmacılarla ilgili güncel durum kuşkusuz alışılmadık bir sorumluluk oluşturuyor: Bu yıl sayı bir milyon sığınmacıya çıkabilir, uzun bir aradan sonra en yüksek rakam - Almanya için tipik olan yüksek dalgalanmalar nedeniyle, "sonuçta" böylesi bir göçün uzun vadede pek bir ağırlığı olmayacağı dikkate alınsa dahi, yine de rakamlar yüksektir. Bu nedenle şu an uğraşılması gereken şey, öncelikle o denli kısa bir sürede çok sayıda insanın ve böylesi hazzırlıksız bir anda gelmiş olmalarıdır. Sivil toplumun şu an yeni gelenler için gösterdiği yoğun çaba, bu görevin yapıcı bir şekilde kabul edildiğini göstermektedir. Güncel göç süreçleri ve dolayısıyla buna uygun, üzerinde düşünülmüş stratejilerle ilgili gerçekten gerekçelendirilmiş ve kapsamlı bir anlayış toplumun kullanımı için hazırda bulunsaydı, elbette bunun çok getirisi olurdu. Hareketlilik ve farklılık ve bununla birlikte göç de, her ne kadar küreselleşme ve teknolojinin yaygınlaşması bağlamında uzun süredir küresel ölçekte yoğun bir artış kaydetse de, tam da bu anlayış hala eksikliğini hissettiriyor. Ve göç biçimini alan hareketliliğin sonuçta AB sınırları dahil hiçbir yerde durdurulamayacağını önceden düşünmek gerekiyordu. Beklenen ve artan göçe böylece daha iyi hazırlanmış olunurdu.

En geç bu kadar çok sığınmacıyla karşı karşıya olduğumuz şu günlerde, şu ana kadar yürütülen göç politikasının esaslarını yeniden gözden geçirmek ve güncel küresel toplumun gerçeklerine uygun bir hareketlilik ve farklılık politikası geliştirmek belirleyici olacaktır.

İvedilikle gerekli ve konuya uygun yeni hareketlilik ve farklılık anlayışının yerleşmesi için hangi fırsatlar var? Başta şunu belirtmek gerekiyor: Kent-sel günlük yaşamda küreselleşme ve onun etkileri ve dolayısıyla da artan hareketlilik ve farklılık artık dışlanmıyor ve yeni gelenlerle gerçekten yapıcı bir şekilde ilgileniliyorsa, bu her şeyden önce yıllarca propagandası yapılan, tamamen iyi niyet taşıyan, göçe sıcak bakan "hoşgeldin kültürü" sayesinde olmuştur. Dolayısıyla o bir kazançtır. Ama sorun göç nedenlerinin genelde yalnızca pragmatik bir doğası olması ve böyle olmaya devam etmesidir.

Sonuçta belirginleşen küresel dönüşüme yanıt aramak değil, örneğin köylerin ve bütün halinde kenlerin küçülmesi ve de giderek günyüzüne çıkan nitelikli işgücü açığı gibi günlük yaşamın

salt eskimiş sorunlarına çözüm bulmak ilgi odağı haline gelmiştir.

Sorun nedenlerin kendisi değildir, daha çok bu nedenlerin dayanakları sorununa dönüşmektedir. Nedenler ulusal çıkarların bir sonucudur, onlar küresel topluma değil, ulusal-bencil dayanaklara sabitlenmiştir. Göç her ne kadar bir bakıma geniş toplum kitlelerinin gündemine otursa da, özünde bu dayanaklarda günümüze dek bir değişiklik olmadı. Hoşgeldin kültürü bir taraftan bu noktada etkili olduğunu gösterdi, çünkü o güncel durumda göç üzerine yapıcı bir tartışma yürütülmesini sağladı ve sığınmacılar için gösterilen şu anki çabalar için zemin hazırladı. Ama diğer ta-

HOŞGELDİN KÜLTÜRÜ ESKİMİŞ ÖZ ÇIKARLARA TUTUNDUĞU SÜRECE BU POTANSİYELE SAHİP OLAMAZ. O "ENTEGRASYONA" BEL BAĞLAMAYA DEVAM EDECEK VE ULUSAL ÇERÇEVEYE KİMİN UYUP UYMADIĞINI SORMAYA DEVAM EDECEK.

raftan o gerçek, konuya uygun yeni bir yönelime yol açmadı. Hoşgeldin kültürü eskimiş öz çıkarlara tutunduğu sürece bu potansiyele sahip olamaz. O "entegrasyona" bel bağlamaya devam edecek ve ulusal çerçeveye kimin uyup uymadığını sormaya devam edecek.

Bu noktadan gerçek bir yeni başlangıcın çıkması beklenemez. Göç aslında hareketlilikten - küreselleşmenin toplamda etkilemekte olduğu kentsel bir dünya içerisindeki hareketlilikten - ve güncel duruma bakıldığında, güncel küreselleşmenin ve teknolojinin yaygınlaşması çerçevesinde olağanüstü hızlandırılmış bir süreçten başka bir şey olmadığından, tümüyle yeniden başlayacak bir bakış açısını şart koşuyor. Öyleyse şu iki nokta belirleyici:

1. En geç sığınmacılardan kaynaklı güncel durum nedeniyle, küreselleşen gerçeklerle yüzleşmek ve bu gerçeklerin bize de çoktan dokunmakta olduğunu, ulusal devletin hiç olmadığı kadar etkisinin azaldığı, çok zamandır olağanüstü küreselleşmiş, kentsel bir günlük yaşam dünyasında yaşadığımızı anlamamız gerekiyor.

2. Böylece göçmenler çok farklı bir önem kazanmış olur. Onlar küresel dönüşümün artık nedeni değil, aksine yalnızca yan üründür. Sığınmacı küresel toplumun içerisinde hareket etmektedir.

Dolayısıyla sığınmacılar gitmeyi hedefledikleri ülkede ancak çoktan varolan dönüşüm süreçlerini hızlandırır. Sığınmacılar elbette kendilerini de kapsayan bir toplum içerisinde, onlara eşit bir yer sunulmak zorunda olunan, yeni gelen insanlardan başka bir şey değildir.

Hoşgeldin kültürü şimdi gerçekten kapsamlı ve yeni bir yönelime sahip hareketlilik ve farklılık politikasına dönüşür. Öte yandan konu artık "entegrasyon" değil, içsellemedir (Inklusion) - yani bu, yeni gelenlerin kalıcı ve kapsamlı olarak verili koşullara (iş, konut, eğitim, sağlık hizmetleri vb.) ve de varolan farklı çevrelere katılımının sağlandığı ve böylece eşitlendiği bir siyaseti ifade eder.

Entegrasyon politikasının içselleme politikasına dönüştürülmesinin önünde bir dizi engel bulunuyor, bunlar her şeyden önce çoktan küreselleşmiş ve farklılaşmış bir günlük yaşam dünyasının normalliliğiyle yüzleşmek yerine, hareketliliğin ve farklılığın hâlâ bir bakıma yabancı ve hatta tehlikeli olarak görülmesiyle ilgili engellerdir.

Dikkatler, her şeyi kapsayan, bizi olduğu kadar diğerlerini de ilgilendiren küresel toplumun dönüşümüne çevrildiğinde, hareketlilik ve farklılık sıradan ve her yerde rastlanan görünümle dönüşür ve göçmenler yeni gelen kişi olup çıkar. Kendi içinde bütünsel, düşünülerek sınırlandırılmış bir toplum anlayışında direten ve ardından göçmeni yabancı ve gerektiğinde davetsiz misafir olarak biçimlendiren pozisyonlar, uygun bir hareketlilik ve farklılık politikasının yeniden tanımlanması önünde hızlıca ağır engellere dönüşür. Bunun tipik örneği şu iki siyasi akımdır:

1. Görünüşe göre belirginleşen toplumsal dönüşüme temelden karşı çıkan bir siyasi hareket var. Örneğin PEGIDA hareketinde bu durumu gözlemlemek olanaklı. Birçok kişi burada giderek son derece yıkıcı bir tutuma girdi ve artık salt bu tutuma uygun ırkçı gösterilere katılmakla kalmıyor, aksine artan oranda kundaklamaları ve görüldüğü kadarıyla cinayete teşebbüsleri de onaylamaya başladı. Onlar milliyetçi ve - gi-

derek - ırkçı gelenekleri dayanak alıyor ve örneğin Macaristan'da ve bir süredir Bulgaristan, Romanya ve Sırbistan gibi ülkelerde de rastlanan radikal milliyetçilerle birleşmeye çalışıyorlar. Kültürselleştirici, milliyetçi ve ırkçı argümanlar, yalnızca kendilerinin avantajlı çıkacağı şekilde dünyanın yorumlanmasında kullanılıyor. Her ne kadar küresel toplumun dönüşümü bu insanlar için de artık çoktan geri döndürülmesi ve uzun zamandır vazgeçilmesi mümkün olmayan bir durum olsa da, dönüşümün her türlüşünü reddediyorlar.

2. Bunun yanında pek yıkıcı olmayan bir hareket var. Bu hareket özünde her toplumsal dönüşüme karşı olmasa da, göçün kendisine karşı polemige giriyor ve hâlâ geçen yüzyılın "yabancılar politikası" mantığıyla hareket ediyor. Hareketlilik ve farklılık bu bağlamda yalnızca uzun vadede en azından görünmez olduklarında kabul görüyor. Göçmenlerden eskimiş toplum anlayışına eksiksiz entegre olmaları bekleniyor. Bu noktada aslında hareketlilik karşısında kısmen açık, ama aynı zamanda ilkece farklılığa ve böylece içsellemeye karşı olunuyor. Kendi çevrelerinde yerleşik olsa da, diğer kişi ya da diğer şey değişik olarak kabul edilmiyor. Bu hareket toplumun merkezine yerleşmiştir ve bu yüzden birçok siyasetçi tarafından salt popülizm amaçlı desteklenmektedir.

Her iki hareket çoktan eskimiş bir toplum anlayışını yansıtır. Biri kökten ci tarzda orta Avrupa milliyetçiliğini, diğeri biraz daha pragmatik bir yaklaşımla çoktan eskimiş göç politikalarını baz alıyor. Sonuçta her iki taraf da gerekçelendirmenin burada bir önem taşıyan mantığında birleşir, ikinci harekette farklı olan şey, belirli koşullarda diğere "saf değiştirme" olanağı tanınmasıdır. Milliyetçi bir toplum anlayışında aslında bu "arileştirmekten" başka bir şey değildir.

Burada milliyetçi düşüncelerden beslenen ve ona uygun hareketlilik ve farklılık düşmanlığı politikasına neredeyse otomatik olarak yol açan, yüzyıllar boyunca diri tutulan, tamamlanmış ve tümüyle dünyaya yabancı bir toplum anlayışıyla karşı karşıya olduğumuz açıktır. Toplumsal gerçeklik gözardı ediliyor. Günlük yaşamla sınırlı kalındığı sürece bunun uzun zaman sonuçları olmamış olabilir. Güncel gelişmelere bakıldığında ise toplumsal gerçeklik artık o kadar kolay karartılamaz. Bu bir bakıma, mantık dışı korkuları ve en derin-

lere yerleşmiş ırkçılıkları harekete geçiren bir gerçeklik şokudur. İnsan kendini provoke edilmiş hissediyor ve savaşmak için meşru görüyor. Her iki hareketin giderek kurmaca olduğu görülün mükemmel bir dünyayı baz almaları belirleyici. Ama olaylara bakışlarını bu durumda gerçeklere uyarlamak yerine, gerçekliği tüm güçleriyle kendi tasarımlarına uydurmaya çalışıyorlar. Görünüşe göre milliyetçilik o kadar derinlere işlemiş ki, her türlü eleştiriye bağışık olmakla kalınmıyor, aksine, artan oranda antisemitist, ırkçı ve roman karşıtı geleneklere dönük her türlü radikalleşmeye katılmaya hazırlar. Bu nedenle her iki hareketin bu kadar destek görmeye devam etmesi şaşırtıcı değil.

Gerçek anlamda yeni bir kavramlaştırma, ancak, güncel ve yoğun göç ile yüzleşen bir toplum herkesin aynı tek nede oturduğunu, herkesin küreselleşen günlük yaşamı paylaştığını gördüğünde başarılı olabilir, tek fark bir tarafın bu küreselleşen günlük yaşamla bağlantılı risklerin acısını çekmesi, diğerlerininse onun avantajlarından yararlanmasıdır.

Hoşgeldin kültürünü yeniden düzenlemek için küresel toplum gerçekliğini daha iyi bir değerlendirme ile ele almak gerekli. O zaman uygun bir hareketlilik ve farklılık politikasının artık yabancıyı teşhis etmek ve entegrasyon koşullarını tanımlamakla ilgili olamayacağı, aksine yeni gelenlere, kişinin kendi

yararlandığı fırsatların aynısını olanaklı kılmak, bir diğer ifadeyle içsellemeyi garantilemek söz konusu olduğu hemen açıklık kazanır. Üç nokta önemli:

1. Küreselleşme, teknolojik gelişme sayesinde günlük yaşama dünya genelinde nüfuz ettiği bir dinamik kazandı. O aynı zamanda sosyal yapıların ve dünya ekonomisinin küreselleşmesi çerçevesinde fırsatların ve risklerin olağanüstü eşitsiz dağıtılmasına olanak sundu. Güncel sığınma ve göç süreçleri tam da küreselleşme ve eşitsizlikten oluşan

larla yaşama becerisine sahip olmakla kalmamışlardır. Kent toplumları özellikle bunun için geliştirilmiştir ve hareketlilik ve farklılık etkilerini tekrar tekrar günlük yaşama uyarlamaya yarayan uygun yeterlikleri erkenden edinmişlerdir. “Kentsel birlikte yaşamın bu sosyal dilbilgisi” çoktan dünya genelinde ve günümüzün mega kentlerinde etkili olduğunu kanıtlamıştır ve bireylerin yalnızca gerçekten bunun bilincine varmaları sağlanmalıdır. Böylece, yeni gelenlerin gerektiği gibi, bir diğer ifadeyle gereksinimlerine göre yerleştirilebil-

zemine sabitlenmesi zorunludur. Konu salt hızlandırılmış bir toplumsal dönüşüm çerçevesinde, insanların birbirleriyle ilişkisi için gerekli çerçeve koşulların sabit tutulması değildir, aynı zamanda özellikle yeni gelenler olduğunda bu koşulların gözönünde bulundurulmasıdır. Onları sosyal, kültürel, dinsel, dilsel ya da cinsiyete veya vatandaşlığa özgü özellikleri gözetmeksizin içsellemek, elbette günlük yaşamda farklılık konusundaki deneyimlerimize de bakıldığında, üstesinden gelmek gereken çok özel bir olaydır. Ama kent toplumu ancak bu noktada kendini kanıtlayabildiğinde bir geleceğe sahip olabilir.

Göç çoktan küresel toplum içi bir görüngüye, bir hareketliliğe dönüşmüştür. O bizi bir kez daha, hareketlilik ve farklılığı, adalet ve dürüstlük temelinde ve güncel dinamiğe uygun olarak yeniden düzenlemek üzere ele almakla karşı karşıya bırakıyor. Neyse ki kent toplumları hareketlilik ve farklılıkla daima yapıcı bir ilişki içerisinde olmaya hazırdır. Şimdi uygun kentsel yeterliklerin planlı olarak yeniden harekete geçirilmesi ve güncel koşullara uygun olarak geliştirilmesi söz konusudur. Böylece ulusal devlet kaynaklı mitler, sınır güvenliği için alınacak önlemler ve diğer dayatılar önemsizleşir ve dolayısıyla da gereksizleşir. Böylesi bir ön belirti karşısında, hoşgeldin kültürünün doğru yönde atılan ilk adım olduğu görülüyor.

HOŞGELDİN KÜLTÜRÜNÜ YENİDEN DÜZENLEMELİK İÇİN KÜRESEL TOPLUM GERÇEKLİĞİNİ DAHA İYİ BİR DEĞERLENDİRME İLE ELE ALMAK GEREKLİ

bu çifte dinamiğin ifadesidir. Yaşanılan yerde herhangi bir dengeleme olmadığı sürece, özellikle kendileri ve çocukları için daha iyi bir gelecek isteyenler bu eşitsiz paylaşımdan kaçmaya çalışacaktır. Bu nedenle onlara ülkemizde eşit fırsatlar tanımamız bir dürüstlük ve adalet konusudur.

2. Kent toplumları herşeyden önce ulusal mitlerden ve ulusal devletin paternalizminden kurtarılmalıdır, çünkü onlar ulusal devletlerden farklı olarak yalnızca daima hareketlilik ve farklılık

mesi için, kentsel birlikte yaşamın koşullarından artık yalnızca emin olmak gündemdedir. Elbette bu kent toplumunun yeni gelenleri hemen toplumun bir parçası olarak kabul etmesi ve kent planlaması ve kentin verdiği hizmetler çerçevesinde buna uygun bir düzenlemeye gitmesini şart koşar.

3. Küreselleşmiş, kentsel bir günlük yaşam gerçekliğinin yerel ayak izinin olağanüstü hızlandırılmış farklı yapılandırması karşısında, dürüstlük ve adaletin çok daha esaslı ve kapsamlı bir

Kitaplar arasında...



Bewusstseinsbildung
Einführung in die kritische Bildungstheorie und Befreiungspädagogik
Heinz-Joachim Heydorn
Armin Bernhard



Verdrängte Klassiker und Klassikerinnen der Pädagogik
Sven Kluge & Eva Borst (Hrsg.)



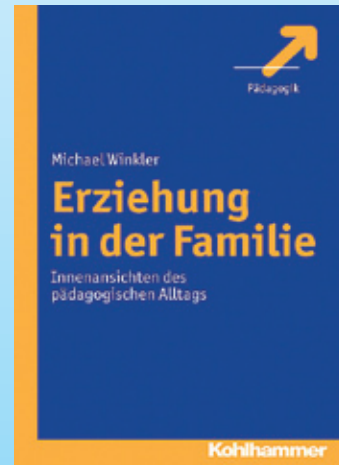
Was ist deutsch?
Wie die Deutschen wurden, was sie sind
Hans Dieter Gelfert



Yaşadığımı İtiraf Ediyorum
Pablo Neruda
Çeviren: Ahmet Arpad



Handbuch Frühe Kindheit
Rita Braches-Chyrek
Charlotte Röhrer
Heinz Sünker
Michaela Hopf (Hrsg.)



Erziehung der Familie
Innenansichten des pädagogischen Alltags
Michael Winkler

Çeviri: PoliTeknik

Karl Brenke | Alman Ekonomi Araştırmaları Enstitüsü

Mülteci Göçü – Almanya için Muhtemelen Ekonomik bir Kazanç Olmayacak

Almanya şu an sığınma hakkı isteyen ve tarihinde hiç karşılaşmadığı boyutta bir sığınmacı akımıyla yüz yüze. Nasyonsosyalizm nedeniyle birçok Alman yurtdışına kaçmak zorunda kaldığından, sığınma hakkına anayasada yer verildi. Böylesi bir hakkı başka ülkelerde görmek zor. Birçok ülke yalnızca 1951'de Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Cenevre Sözleşmesi'ni kabul etmiştir. 50'li ve 60'lı yıllarda Federal Almanya'da sığınma hakkı için yapılan başvurular yılda daima 10.000 rakamının çok altında kalmıştır. 1956'da Macaristan'da yaşanan halk ayaklanması ve başarısızlığa uğrayan 1968 "Prag Baharı" sırasında başvuruların bu rakamı aşmış olması birer istisnayıdır. İlk kez 70'li yılların ikinci yarısında önemli bir artış yaşandı. Birinci petrol krizinin ardından işsizlik ciddi oranda yükseldi. Federal hükümet buna konuk işçi alımını durdurarak yanıt aradı. Yabancı işgücünün bu nedenle 1973'ten itibaren düzenli yollardan ülkeye yerleşmesi ancak aile birleşimiyle olanaklıydı. İşgücü alımının durdurulmasıyla önemli bir göç kanalı kapatılmış olduğundan, artan oranda sığınma hakkı üzerinden göç yaşandı – özellikle de Türkiye'den. Sığınma başvurusu 1980'de ilk kez 10.000'in üzerine çıktı. Ama aynı zamanda örneğin Polonya'da sıkıyönetim ilan edilmesi gibi dışsal olaylar da sığınma talebini arttırmıştır.

1980'den itibaren Federal Almanya'ya gerçekleşen sığınmacı göçünde önemli bir düşüş yaşandı, birkaç yıl sonra ise sayı yeniden yükseldi. Sığınma talebinin bir nedeni de Lübnan Savaşı'ydı. 90'lı yılların başında o ana kadar hiç görülmemiş rakamlara ulaşıldı. Eski Yugoslavya'daki savaşlar, Doğu Avrupa'daki rejimlerin yıkılması ve Sovyetler Birliği'nin dağılması buna eklenmiştir. 1993'te sığınma başvuruları 400.000'i aştı – AB'nde yapılan başvuruların yarısından fazlasıydı bu. 1993'ten sonra bu akım kesintiye uğradı, çünkü sığınma hakkının tanınmasında yeni düzenlemelere gidilmişti. Anayasada ilgili maddeye eklemeler yapıldı. Akabinde yalnızca güvenli sayılan üçüncü ülkeler üzerinden gelmeyenlere siyasi sığınma hakkı tanındı. 90'lı yılların ikinci yarısından itibaren ve onu izleyen yıllarda sığınma başvuruları neredeyse sürekli geriledi. İlk kez bu on yılın başlangıcında sığınma nedeni göç akımı yeniden artış gösterdi. Bu artan göç yavaşça başladı ve ardından olağanüstü boyutta hızlandı. 2015'te tam anlamıyla bir tırmanma yaşandı. Sorumlu mercilerin tahminlerine göre, Ocak ile Eylül ayları arasında sığınma isteyen yaklaşık 700.000 kişi sınırlardan geçmiş olmalı. Şu an olağanüstü kaba-ran sığınmacı dalgasının çekileceğine ilişkin hiçbir işaret olmadığından, bu

yıl bir milyon sınırının çok ötesine geçileceğini söylemek mümkün. Almanya böylece AB'ndeki sığınmacıların en büyük bölümünü kabul etmiş olacak. AB içerisinde gerçek, ortak bir sığınmacı politikası yok. Devletlerin büyük bölümü sığınmacı akımını engellemeye çalışıyor. Danimarka ya da Fransa gibi ülkeler yasal düzenlemelerini değiştirdi. Nüfusuna oranla en çok sığınmacı kabul eden İsveç kısa süre önce kapasitesinin sınırlarına ulaştığını duyurdu. Polonya gibi ülkeler bunun çok önceden sinyalini veriyordu. Buna karşın Almanya özel bir role sahip ve sığınma başvurusu yapacaklar için hiçbir üst sınır olmadığını açıkladı. Ülkelerin büyük çoğunluğu kısıtlayıcı bir sığınmacı politikası izlediğinde, sığınmacılar ister istemez henüz açık tutulan göç ka-

deyse tümü AB ülkeleri olduğundan, sığınma başvurusunda bulunacak neredeyse hiç kimseyi kabul etmek zorunda değil. Ama Alman politikası yürürlükteki yasalara uymuyor. Bu durum, AB içerisinde üye ülke sınırlarının artık kontrolden çıktığı görüşüyle gerekçelendiriliyor; Macaristan ise bunun aksini kanıtladı.

Durumun karmaşıklığı karşısında Almanya'ya gelen sığınmacıların sosyal birleşimi hakkındaki bilgiler ancak 2015'in ilk yarısı için kullanılabilir. Veriler yetersiz; bilinen tek şey hangi ülke vatandaşı olduğuna, cinsiyet ve yaşta – meslek eğitimleri bilinmiyor. Sığınma başvurusunda bulunanların üçte ikisi erkek. En büyük grubu 18 ila 34 yaş arası erkekler oluşturuyor.

İŞGÜCÜ ALIMININ DURDURULMASIYLA ÖNEMLİ BİR GÖÇ KANALI KAPATILMIŞ OLDUĞUNDAN, ARTAN ORANDA SIGINMA HAKKI ÜZERİNDEN GÖÇ YAŞANDI – ÖZELLİKLE DE TÜRKİYE'DEN.

nallarını kullanmak zorunda. Ve ayrıca Almanya cömertçe yaklaşacağını dışarıya duyurunca, sığınmacıların tercihi haline geldi.

Sığınmak isteyenlerin büyük kısmı "Balkan güzergahını" kullanıyor, dolayısıyla Türkiye, Yunanistan, Balkan ülkeleri ve Avusturya üzerinden geliyor. Almanya'ya ulaşmak istediklerinden, bu güzergahtaki ülkeler sığınmacıların sorunsuz geçişlerine izin veriyor. Ancak güzergah üzerindeki bazı ülkelerde bu oldukça kaotik durumlara yol açtığından, buna göre de tepkiler gösterildi. Öyle ki Macaristan sınırlarını sağlamlaştırdı ve artık ülkeye hiçbir sığınmacı girmesine izin vermiyor. Göçmen akımı bu nedenle şimdi Hırvatistan ve Slovenya üzerinden devam ediyor. Bu ülkeler de kendini kapasitele-rinin sınırında görüyor ve Balkan güzergahı üzerinde kurulacak ara kamp-lar ve daha iyi sınır kontrolleri aracılığıyla sığınmacı göçünün yönetilebilmesini umuyor.

Böylesi bir durumun ortaya çıkmış olması dahi şaşırtıcı. Çünkü aslında AB ölçeğinde Dublin Yöntemi olarak bilinen yöntemle çok açık düzenlemeler var: Sığınmacılar AB sınırlarını geçtikleri ilk devlet tarafından kabul edilmelidir. Göçe devam ettiklerinde bu ülkeye geri gönderilecektir. Bu anlaşma ise görünüşe göre artık yalnızca kâğıt üzerinde kalmıştır. Almanya konusunda da yasal durum çok açıktır: Güvenli bir üçüncü ülke üzerinden geçiş yapmayan kişilere sığınma hakkı tanınmaktadır. Almanya'yı çevreleyen ülkelerin nere-

yor (başvuru yapan sığınmacı toplamının %40'ı); aynı yaş grubundaki kadınların dört katı. Orta yaş grubundakilerin oranı toplamda %20 ile çok daha düşük. Her ne kadar genç yetişkinlerdeki boyutta olmasa da, bu grupta da erkekler ağırlığı oluşturuyor. Yaşlı sığınmacılar ise neredeyse hiç yok. Ve son olarak sığınmacıların altıda birini çocuklar oluşturuyor.

Suriyeliler Almanya'da %18 oranla en büyük grubu oluşturuyor. 2015'in ilk yarısında Kosovalılar aynı oranda önemli bir gruptu. AB üyesi olmayan Balkan ülkelerinden de (Arnavutluk, Makedonya, Sırbistan, Bosna-Hersek) sığınma başvurusu için gelenler büyük bir kitleyi oluşturuyordu – sığınma başvurularının toplamda yarısına yakını bu Balkan bölgelerinden gelenler tarafından yapıldı. Önyasya'dan Suriyelilerin yanı sıra özellikle Iraklı ve Afgan sığınmacılar ağırlıkta – Ocak ile Haziran arasında Önyasya'dan gelenler birlikte tüm sığınmacıların üçte birini oluşturmuştur. Pakistan dışında (başvuranların %6'sı) asyanın geri kalanı pek bir rol oynamıyor. Afrika'nın Sahra Çölü'nün güneyine denk düşen bölgelerinden gelenlerin oranı ise %9 ile biraz daha yüksek – özellikle Somali, Eritre ve Nijerya'dan. Geçmişe kıyasla Doğu Avrupa'da AB dışında kalan ülkelere gelenlerin sayısı önemsenmeyecek kadar düşük.

Sığınma başvurusunda bulunanların tümü kabul ediliyor değil ve dolayısıyla hepsine Almanya'da ikamet izni ve de çalışma hakkı tanınmıyor. 2015'in

ilk yarısında sığınma başvurularının yalnızca yaklaşık %40'ı olumlu yanıt buldu; bu çoğunluğu oluşturmuyor, ama nitekim bu daha az sığınmacının geldiği 2010'a kıyasla yüzde 15 atış demektir. Iraklı ve Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvurularının neredeyse tümü kabul edildi. Eritre'den gelenlerin çoğuna ve Afganistan, Pakistan ve Nijerya'dan gelenlerin küçük bir bölümüne koruma hakkı tanındı. Balkanların AB üyesi olmayan bölgelerinden gelenlere neredeyse hiçbir sığınma hakkı tanınmadı.

Almanya basınının büyük bir bölümünde toplumun yaşlanması ve varsayılan nitelikli işgücü açığı nedeniyle sığınmacı akımının avantajlı olacağı izlenimi verildi. Görünüşe göre bu konuda bir hayal kırıklığı yaşandı. Çünkü önemli sığınmacı gruplarını oluşturan ülkelerin vatandaşları arasındaki işsizlik oranı, Almanya'da konjonktürün iyileşmesine rağmen arttığını göstermiştir. Aslında aralarında çalışmaya başlayanların da oranı artıyor, ama işsizlerin sayısı çok daha yüksek. Özellikle de Suriyeliler arasında. Güncel sığınmacı dalgasının başladığı 2012 yılından 2015'in ilk yarısına kadar çalışanların sayısı 5.000'e çıktı, yani %80 arttı, işsizlerin oranı ise 23.000'e çıktı, yani %500 arttı. Suriyeliler arasında işsizlik oranı şu an %70'e vardı. Irak, Afganistan, Eritre, Pakistan ya da Nijerya'dan gelenlerin durumu biraz daha iyi. Sığınmacı göçü nedeniyle beş yıl boyunca düşen işsizlik rakamlarının şimdi yeniden artması beklenebilir. Bunun sonucunda sığınmacı ülkelere sosyal yardım alanların sayısı da artacaktır.

Bir tarafta Almanca bilgisinin eksikliği iş piyasasına entegre olmayı engellemektedir. Diğer tarafta ikinci dünya ülkelerinden ya da gelişmekte olan ülkelere gelen kişiler Almanya gibi gelişmiş bir ülkede talep edilen nitelikleri beraberinde getirmesi beklenemezdi. Muhtemelen sığınmacı olarak kabul edilenlerin birçoğu meslek eğitimi-ne sahip değil. Dolayısıyla birçoğu - en azından Almanya'daki ilk zamanlarında - yalnızca basit işlerde çalıştırılabilir olacaktır. Ama özellikle bu noktada iş piyasası gergin. Bu tür işlerin giderek azalması yönünde bir gelişme var ve Federal Almanya'daki tüm işsizlerin yaklaşık yarısı meslek eğitimi almamış insanlardan oluşuyor – demek ki yalnızca basit işlerde çalışmak söz konusu olabilir. İşsizlik oranı özellikle uzun süredir Almanya'da yaşayan göçmen grup-lar arasında büyüktür. Sığınma göçü nedeniyle onların iş için rakabet koşulları sertleşecek ve işini kaybetme ya da uzun süre işsiz kalma riskleri artacaktır.

Çeviri: PoliTeknik

Dr. Yeşim Kasap Çetingök | Innsbruck Üniversitesi - Avusturya

Politik Düzlemin Açılımı ve Kültürel Özdeşlik Arasındaki Anlam Bağları

Taylor için (1997) tanıma siyaseti çağdaş demokrasinin temel önkoşullarından biridir. Taylor'a göre toplumsal çoğulculuk, kendine özgü değer ve normlarıyla geleneksel (azınlık) kültürler, yayılmacı öncü kültür ya da çoğunluk kültürüne karşı hukuksal yollarla korunduğu sürece devamlılık gösterebilir. Alan tartışmalarında onun ortaya koyduğu siyaset anlayışının iki sonucu konu edinilmektedir: Bu tasarıda bir yandan özneler, iradeleri olmayan, kendi köken kültürlerinin bireysel birer aynası olarak ele alınır (bkz. Benhabib 1999). Bu tasarı öte yandan Habermas'ın (1997) hukuk anlayışının yetersizliği olarak eleştirdiği bireysel ve kolektif hakların kutuplaşmasına yol açıyor. Benhabib, Taylor'un salt kolektif özdeşliklerin çatışkısından hareket etmekle sınırlı kalmasını eleştiriyor. Buna göre otantiklik arayan özne istemin, kendini kolektif gerçekleştirmeye arayışı tarzına bürünmesini gerektiren ne bir otomatizm vardır, ne de bireysel ve kolektif isteklerin kaçınılmaz olan uyuşması (bkz. Benhabib 1999, S. 46).

Habermas, temel sorunun, özne özgürlükleri bir değerler topluluğuna aidiyete, bir diğer ifadeyle özdeşlik kolektifine dayandırarak ve bu özdeşlik kolektifine bağlayan Taylor'un toplulukçu demokrasi anlayışında yattığını düşünüyor (bkz. Habermas 1997, S. 151). Bu toplulukçu demokrasi anlayışının karşısını, özne özgürlükleri siyasi ruh halinin bütünleştirici bir anı olarak gören ve kolektif ortak değerler yerine siyaset öncesi insan haklarının, bir diğer ifadeyle ahlakla gerekçelendirilen insan haklarının belirlediği liberal demokrasi anlayışı oluşturur. Laclau ve Mouffe de (2001) çağdaş Batı toplumlarındaki demokratik siyasetin koşulları ve süreç-

fe, diyalektik tasarımın ortaya koyduğu düzenlerin oluşumundan uzaklaşmaktadır. Onlar “öğeler arasındaki ilişkiyi, bu öğelerin özdeşliğinin eklemlemeci bir uygulamayla değiştirilmesinin bir sonucu olarak yerleştiren her tür uygulamayı eklemleme olarak” tanımlamaktalar (agy., S. 141).

Eklemlemeli uygulamadan doğan, yapılandırılmış bütünlüğü söylem olarak adlandırmaktalar. Anlamaların oyunu buna göre mevcut olmamaya devam etmektedir, dolayısıyla da ne bu oyunu kontrol eden bir söylemden, ne de

çim veren özdeşlik, düzen ve değerler ile, diğer yandan tüm sosyal görüngülerin varlık nedeni olan bir boyut olarak ‘sosyal olan’ arasında bir ayırım yapıyor. Onlar sosyal olanı, öğelerin belirli bir orantı içerisinde bulunmak zorunda olmadıkları, bu öğelerin ilkece serbestçe dalgalandıkları, determine olmayan söylemsel bir alan olarak kavrayıyor. Buradaki ana düşünce, her varlığın yalnızca farklılıkların sınırlandırılmasıyla kendi özdeşliğine kavuştuğudur. “Her özdeşlik orantısaldır ve her özdeşlik zorunlu olarak bir farklılığın

da mantıklı bir “çelişkiden” (agy.) hareket etmiyor, aksine onlar özdeşliklerin farklılık göreliliğine bağlı çatışkılı bir ilişkiyi tanımlıyor. Buna göre reel karşıtıtlıklardan ve çelişkilerden farklı olarak bir antagonizmayı belirleyen şey, savaşıma giren ya da birbiriyle uyumsuz olduğu görülen müdahil pozisyonların “kendisi” değildir; zira böylesi bir tanım sonuçta Laclau und Mouffe'nin açıkça reddettiği olumlu özdeşlik var sayımını gerekli kılardı. Bu bakış açısıyla parçasal kültürleri ya da değerleri kabul etmek için yapılan çağrı çağdaş Batı'nın ayrılıkçı çabaları olarak anlaşılabilir, ki aslında bu sayede evrenselliği temsil etme isteğini kendi talep etse de, çağdaş Batı, aslında belirli bir zamanda baskın gelmiş bir parçacıktan öteye geçmemektedir. Olumsal anlamlandırma ya da temsil etme süreçlerinin Laclau und Mouffe tarafından vurgulanması sayesinde, sosyal ortamın bölünmesi, her yerde varlık gösteren mercileri ya da bütünleri sarsmak, dirençleri ve düzenin etkili stratejilerini önemlilik, mantıksızlık, belirsizlik yönleriyle sorgulamak olanaklı olmuştur. Öyle ki örneğin sorulardan biri, azınlık ve çoğunluk kültürlerindeki farklılıkların sosyal bilimsel ve siyasal söylemlerde antagonist tarzda birbirleriyle ve hegemonyal eklemlemelerle oluşturulduklarına yoğunlaşabilir.

HABERMAS, TEMEL SORUNUN, ÖZNE ÖZGÜRLÜKLERİ BİR DEĞERLER TOPLULUĞUNA AİDİYETE, BİR DİĞER İFADEYLE ÖZDEŞLİK KOLEKTİFİNE DAYANDIRAN VE BU ÖZDEŞLİK KOLEKTİFİNE BAĞLAYAN TAYLOR'UN TOPLULUKÇU DEMOKRASİ ANLAYIŞINDA YATTIĞINI DÜŞÜNÜYOR.

bu oyunu/kontrolü baltalayan bir öz-neden hareket edilemez. Siyasetin etki alanı, varolan her sosyal düzen ve de siyasetin belirli eklemlemeli uygulamaların ancak diğerlerine karşı hayata geçirilmesine dayanabileceğinden ve bunların hegemonyal gücü içinde barındırdığından yola çıkan bu varsayım (Laclau und Mouffe 2001, S. 142), tüm parçasal değerleri içindi birleştirmeyi amaçlayan düzgüsel talebini yitirir. Burada gündemde olan sosyal düzenin süreklilik gösteren reartikülasyon süreçlerine katılımdır. Laclau ve Mouffe'nin (2001) çoğulculuk tasarısı bu anlamda yukarıda belirtilen toplumsal düzenin düzgüsel anlayışını kesintiye uğratmaktadır. Laclau ve Mouffe'ye göre toplum olumlu bir özellik ya da bütünsel bir ilke ola-

onaylanmasını gerektirir, bu, kendi dışındakini oluşturan ‘diğerinin’ algılanması demektir (Mouffe 2007, S. 23). Özdeşlik oluşumunda ve birbirinden ayrılarak oluşturulan özdeşlikler arası ilişki eklemleme tasarısıyla ayrıştırılmaktadır. Laclau ve Mouffe'ye göre eklemlemeli bir uygulama, “öğeler arasındaki ilişkiyi” (agy.) yaratarak bir söylemin belirtilerini oluşturur ve bu şekilde, yani ilişkilendirmekle, öğelere özdeşlik kazandırır (bkz., agy.). Sosyal olanın (ve de onun her parçasının) preartikülasyonlu niteliği ya da preartikülasyonlu ve sosyal olanı düzenleyen bir ilke olmadığından, söylemin diğer belirtileriyle olan orantı, öğeleri özdeşliğe dönüştüren asıl şeydir – eklemlemeden önce özdeşliklerden ya da sosyal ilişkilerden değil, salt dağınık öğelerden söz edilebilir. Laclau ve Mouffe'nin sosyal olanla ilgili ortaya koyduğu bu temel mantığın betimlemesinden önemli sonuçlar çıkıyor. Nitekim bu sonuçlar birincisi her özdeşliğin olumsallığı ve de eklemlemeli uygulamalar sonrasında oluşan her söylemdir ve ikincisi bir söylemsel alan içerisindeki kesin-tisiz antagonizma olanağıdır. Laclau ve Mouffe'ye göre sosyal olanın olumsallığı söylemin sonlandırılmaz olmasından kaynaklanmaktadır, ki bu sonlandırılmazlık varoluşun tesis edilmesinde gerekli farklılık göreliliği ilkesinden türemektedir. Her öğenin söylemsel bir belirti olabilmek için farklılığa gerek duyması gibi, belirtilerde kendini gösteren öğelerin belirli bir kümelenmesinin kendisinden kaynaklı “verili ve kapalı bir pozitiflik” oluşturduğu ne bir söylem ne de “söylemsel bir bütünlük” varolamaz (Laclau ve Mouffe 2001, S. 110). Laclau ve Mouffe antagonizma kavramıyla kesin olarak “reel karşıtıtlıktan” (Laclau und Mouffe 2001, S. 125) ya

LACLAU VE MOUFFE'YE GÖRE SOSYAL OLANIN OLUMSALLIĞI SÖYLEMİN SONLANDIRILAMAZ OLMASINDAN KAYNAKLANMAKTADIR, Kİ BU SONLANDIRILAMAZLIK VAROLUŞUN TESIS EDİLMESİNDE GEREKLİ FARKLILIK GÖRELİLİĞİ İLKESİNDEN TÜREMEDİĞİDİR.

lerine eğiliyor. Toplum onların tasarısında olumlu bir özellik ya da bütünsel bir ilke olarak tanımlanabilecek bir bütün şeklinde görülmemektedir, ki Taylor ve Taylor'u eleştirisinde Habermas bu bütünden hareket etmektedir. Toplum, bir olumsallık (Kontingen) çevresinde düzen yaratmayı amaçlayan bir dizi uygulamanın ürünü olarak düşünülmektedir. Bu bakış açısına göre her düzenin kendisi olumsal uygulamaların geçici ve tehdit altında olan bir eklemlemesidir (Artikulation). Ama bu farklı da olabilir ve her düzen diğer olanakların dışlanmasına dayanır (Mouffe 2014). Eklemleme tasarısıyla Laclau ve Mouf-

rak tanımlanabilecek bir bütün şeklinde görülemez. Laclau ve Mouffe'ye göre sosyal olan şey, onların kurucu açıklık olarak tanımladıkları “olumsuz bir nitelik” (Laclau und Mouffe 2001, 96) olarak kendini gösterir (bkz. agy.). Laclau ve Mouffe'nin, sosyal olanın ‘kurucu açıklığı’ sözlerinin başlıca önemi hiçbir sosyal düzen ve sosyal özdeşliğin zorunluluk gereği varolmadıkları, aksine her düzen ve özdeşliğin ilkece zor bir statüye sahip olduğudur (bkz. agy.). Ve bu ilkesel güvensizliğin nedeni sosyal olanın yukarıda belirtilen açıklığıdır. Laclau ve Mouffe böylece bir yandan sosyal olana (belli bir zaman ve mekanda) bi-

Kaynak

Benhabib, S. 1999. Kulturelle Vielfalt und demokratische Gleichheit. Frankfurt am Main: Fischer.

Habermas, J. 1997. Die Einbeziehung des Anderen. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Laclau, E./Mouffe, C. 2001 [1984]. Hegemony and Socialist Strategy. Towards a Radical Democratic Politics. Zweite Aufl. London/New York: Verso.

Mouffe, C. 2014. Agonistik. Die Welt politisch denken. Berlin: Suhrkamp.

Taylor, C. 2009. Multikulturalismus und die Politik der Anerkennung. Frankfurt am Main: Suhrkamp.

Taylor, C. 1997. Multikulturalismus und die Politik der Anerkennung. Frankfurt am Main: Fischer Taschenbuch Verlag.

Çeviri: PoliTeknik

Prof. Dr. Jochen Oltmer | Osnabrück Üniversitesi

Ait olup da istenmeyenler: İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Alman Sığınmacılar ve Sürgün Edilenler

İkinci Dünya Savaşı Avrupası'nda sığınmacı, sürgün ve nakledilmiş insanların sayısı yaklaşık 60 milyonu buluyordu. Savaşın sona ermesiyle ve hemen sonrası dönemde buna 25 milyon daha eklendi. Bunlar arasında, savaş son aşamasına girdiğinde doğu cephesinden batıya kaçan ya da savaş sonrası, özellikle Polonya ve Çekoslovakya'dan, artık olağanüstü boyutta küçülmüş, dört müttefik gücün kontrolündeki işgal bölgesi olarak Almanya'nın arta kalan topraklarına sürülen 14 milyona yakın Alman da bulunuyordu. Bu noktada eşit bir dağılım olmamıştır. Kırsal ağırlıklı bölgeler, özellikle hava saldırıları nedeniyle çoğu durumda ağır hasar görmüş yoğun kentsel-sanayi bölgelerinden çok daha fazla sığınmacıyı ve sürgün edilen insanı kabul etmek zorundaydı. Almanya'nın doğusu, batısına oranla göçten daha çok etkileniyordu ve dört işgal bölgesinin kendi içerisinde de doğu kesimlerinin yükü batı kesimlerinden daha ağırdı. 1947'nin sonunda Sovyet işgal bölgesindeki sığınmacı ve sürgün edilenlerin oranı toplam nüfusun yüzde 24,3'ünü oluşturuyordu. Amerikan bölgesi yüzde 17,7'lik ve İngiliz işgal bölgesi de yüzde 14,5'lik oranla bunun gerisinde kalıyordu.

Sığınma ve sürgün, göçmenlerin Alman vatandaşı olmasından ya da vatandaşlığın derhal tanınmasından bağımsız, uzun yıllar devam eden ve çok yönlü anlaşmazlıklarla karakterize olunan bir entegrasyon sürecine yol açmıştır. Yoğun göçün savaştan çıkmış ve büyük bir yıkıma uğramış olan Almanya'yı karşı karşıya bıraktığı sorumluluklar, zamanın tanıklarına çözülmesi pek de mümkün olmayan birer sorun olarak yansiyordu. Sonuçta dört milyona yakın daire ya tam ya da kısmen yıkılmıştı. Yerliler ile sığınmacılar arasındaki gerilim ve çatışmalar bu nedenle genel olarak başta geçici konut sorunundan kaynaklanıyordu. Konaklama olanaklarının gönüllü olarak tahsis edilmediği yerde, Alman ve müttefik güçlerin idari birimleri tarafından - zamanla artarak - zorla yerleştirme yöntemine başvurulmuştur. Kiler, ahır ya da kıt kanat donatılmış uygunsuz diğer mekanlar, geçici ve ilkel birer barınak olarak çoğu kez birden çok ailenin tamamını barındıran konaklama yerlerine dönüştürülmüştür. Zamanın insanları bunlara 'acil barınaklar' adını vermişlerdir.

Yerliler ve sığınmacıların zorla birlikte yaşadığı bu topluluklarda adım başı çekişmeler vardı - ister mutfak için ortak kullanımı, ister ev eşyalarının kullanıma sunulması nedeniyle olsun: Örneğin yalnızca 1946 yılında Brandenburg'da yerlilerle yaşadıkları günlük çekişmeler nedeniyle, bunlar hakkında sorumlu mercilere yazılı şikayette bulunan sığınmacı ve sürülmüşlerin sayısı 45.000'i bulmuştur.



Resimdeki yazı: Artık hiçkimseyi kabul edemeyiz. Bremen'e yerleşme yasağı getirildi.

Amerikan işgal bölgesinde bulunan eyaletlerde yapılan temsili bir örneklem, 1949'da bu incelemeye katılan yerlilerin toplam yüzde 61'inin şu konuda aynı görüşte olduklarını ortaya koymuştur: Onlara göre sığınmacılar ve sürülmüşler birer "fitneci"dir. Çok yönlü kültürel sınırların çekilmesi ve çok yönlü kültürel anlaşmazlıklar, kaynakların nasıl dağıtılacağı noktasında yürüyen çekişmeleri şiddetlendirmiştir: Gelenekler, görenekler, yaşam tarzları ve özdeşlikler birbirinden farklıydı, katoliklerle protestanlar, kentsel nüfus ile kırsal nüfus, Almanya'dan kısmen yüz yıllardır uzak yaşayan Alman azınlıklar ile geleneklere bağlı yerliler karşı karşıya geliyordu. 'Doğudan' gelen insanlar hakkında varolan yerleşik önyargıların sığınmacılara ve sürülmüşlere yansıtılması anlaşmazlıkları derinleştiriyordu.

Sığınmacılar ve yurtlarından sürülenler için göç, statülerini kaybetmeleri anlamına geliyordu: 1950'de sığınmacı ve yurtlarından sürülmüş 2,6 milyon kişinin ancak dörtte biri, bulundukları dairenin tamamını kendileri kullanabiliyordu. Üçte ikisi bir kiracının yanında kiracı konumunda ve onda biri 'acil barınaklarda' ya da kamplarda yaşıyordu. Örneğin Eylül 1948'de sığınmacılar ve sürgün edilenler Aşağı Saksonya'da sosyal yardım alan grubun yüzde 61'ini oluşturuyordu. Batı Almanya'da geli-

ri olmayanların göçmenler arasındaki oranı 1950'de yerli nüfusun üç katına ulaşıyordu. Mesleki konumları, mali durumları ve konut gereksinimleri açısından göçmenlerin yerlilerle eşit düzeye ulaşmaları on yılları bulmuştur. Başka alanlarda da entegrasyonun uzun sürdüğüne işaret eden farklı etmenler bulmak mümkün: Örneğin sığınmacılar ve sürgün edilenler ile yerliler arasında yapılan evliliklere başlangıçta pek rastlanmamıştır. Bu durum ikinci kuşakta, dolayısıyla çocuklarının kuşağında değişmiştir. 1950'lerden itibaren 'ekonomi mucizesinin' konjonktürel olarak ulaştığı en üst düzey, sığınmacıların ve sürgün edilenlerin ekonomik ve sosyal entegrasyonunu tümüyle kolaylaştırdı. Öte yandan onlar 'ekonomi mucizesinin' gerçekleşmesine olağanüstü boyutta etkisi olan nitelikli bir işgücü potansiyeli oluşturuyordu. Ancak bu bağlamda birçok göçmen grubu için tipik olan alt katmanlaştırma da etkisini gösterdi: Sığınmacılar ve sürgün edilenler her şeyden önce statüsü düşük mesleki konumlara gelmiş ve dolayısıyla da gelirleri daha düşük olmuştur. Aslında özellikle 1960'lı yıllardan itibaren birçoğu için kariyer yapma olanakları doğmuştur, ancak 1970'lerin başında zorla göçün neden olduğu statü kaybı hâlâ tümüyle aşılamamıştı. Devletin yaptığı müdahaleler entegrasyonun gerçekleş-

mesine katkı sağlamıştır. Savaşın sona ermesiyle birlikte hemen sığınmacılardan sorumlu bir özel idari kurum oluşturuldu. Görevi konut, temel gereksinim araçları ve iş tedarik etmek olmuştur. Birçok yerli savaş sonrasında kaynakların paylaşılması için yürütülen sert çekişmeler karşısında sığınmacılardan sorumlu kurumların adımlarını ve yasayla belirlenmiş özel düzenlemeleri, sığınmacılara ve sürgün edilenlere ayrıcalıklar tanınması olarak görüyordu. Yardım hizmetlerinin yasal dayanağa oturtulmasının yerliler tarafından kısmen sert bir dille eleştirilmesinin nedeni de bu olmuştur ve özellikle Batı Almanya'da Ağustos 1949'da kabul edilen 'acil destek yasasına' ve yitirilen malvarlıkları için tazminat olanağı sunmak amacıyla 1952'de kabul edilen 'yükün telafisi yasasına' karşı tepkiler buna birer örnektir.

Federal Almanya tarihinde sığınmacılar ve yurtlarından sürülenler hiçbir zaman tabulaştırılmamıştır. Sayısız anma etkinlikleri, federal mecliste yürütülen tartışmalar, özel pullar basılması, bilimsel yayınlar, romanlar, sergiler, filmler, belgeseller ve anıtlar daha çok kamuoyunun sığınma ve sürgün dönemini daima anımsadığını belgelemektedir. Ancak bu anıda boşluklar da vardı: En azından 1980'e kadar İkinci Dünya Savaşı'nda Alman fetih girişimlerinin biçimi ve sonuçlarının, sığınma ve sürgünün başlıca önkoşulu olduğu çoğu kez dile getirilmemiştir. Almanlar İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan olaylarla ve Almanların toplu katliamlarıyla yüzleştirildiklerinde, 'sürgün sırasında işlenen suçlara' ve Almanların yaşadığı haksızlıklara işaret edilmesiyle, yöneltile suçlamaların yumuşatılması ve bunların manevi açıdan bir denge unsuru oluşturması isteniyordu. Sığınmacıların ve sürgün edilenlerin entegrasyonu ve nitekim göçmenlerin dışlanmasını günlük yaşamın parçası haline getiren bir olgu olarak, yerlilerin ilk başlarda onlara karşı pek dayanışmacı ve yardımsever bir tutum sergilememiş olması olgusu da uzun süre odak noktayı oluşturmamıştır. Böylece sığınmacıların ve sürgün edilenlerin kamuoyunun belleğinde edindiği yer, siyasi nedenlerle toplamda oldukça seçici olmaya devam etmiştir: Kamuoyunda sığınma ve sürgün edilme olarak anılan şeyin İkinci Dünya Savaşı ile ilişkileri gizlendiğinden ne bir geçmişi vardı ve ne de entegrasyon sorunları gizlendiğinden sonuçları. Hatta onun nesnesi insanlar bile değil, yalnızca kurbanlardı. ■



Kaynak

Beer, Mathias: Flucht und Vertreibung der Deutschen, München 2011. | Kossert, Andreas: Kalte Heimat. Die Geschichte der deutschen Vertriebenen nach 1945, 4. Aufl. München 2009. | Oltmer, Jochen: Migration im 19. und 20. Jahrhundert, 2. Aufl. München 2013. | Piskorski, Jan M.: Die Verjagten. Flucht und Vertreibung im Europa des 20. Jahrhunderts, Berlin 2013.

© Staatsarchiv Bremen / Foto: Karl Edmund Schmidt

© Staatsarchiv Bremen / Foto: Karl Edmund Schmidt